

Mexicos

- Store Riger

Frede Lauritsen

Forord:

En del mennesker vælger samme feriested hvert år. De har måske fundet et rigtigt rart sted med netop den natur og service som tiltaler dem, og giver den rette kombination af ferie og afslapning for igen at være ladet op til en travl og måske stresset hverdag.

Hanne og jeg har derimod den skøre ide, at vi hvert år gerne vil se noget nyt på vores herlige klode. Dermed får vi et billede af Jordens utroligt varierende natur og oplever en stump af, hvordan folkeslag gebærder sig i Ø, V, N og S.

Vi er også indstillet på forholdsvis lange oplevelsesrejser, så længe økonomi og helbred tillader det. Skulle den dag komme, hvor rullemarie bliver en nødvendighed, må det trods alt være lettere med en tur på Langeland end en tur på Den Kinesiske Mur, i Himalayas tinder, på Egyptens pyramider eller i Vietnams sumpe.

Denne gang blev det altså Mexico, vi valgte, og det har vi bestemt ikke fortrudt. Overraskende var det, at med undtagelse af isbræer, så oplevede vi alle former for natur i Mexico - bjerge, rygende vulkaner, højsletter, lavsletter, ørken, urskov, hav, floder, vandfald og sump. Og da det store land strækker sig over såvel tropiske som subtropiske egne, er der også en rig varieret fauna og flora.

Det er bestemt ikke en afslappende ferietur, men en tur hvor vi "lever i en kuffert," ni forskellige hoteller blev vores hjem for et kort visit. Af og til blev vi fristet til at blive en ekstra dag ved en svømmepøl og slappe af, men modsat ville vi ikke have undværet en eneste af dages mange oplevelser.

Velkommen med på en "kikker"

Hanne og Frede Lauritzen

Mexicos - Store Riger

Før en vis herre har fattet morgensutterne, er vi sat til stævne i Kastrup Lufthavn. Trods dette ukristelige tidspunkt, hvor klokken viser 4:45, og kalenderen mandag 7. feb. 2005, er de første allerede mødt, skønt mødetidspunktet først er sat til kl. 5:15. Enhver vil sikre sig ikke at komme for sent til den forestående lange tur. Mødestedet er Cafe Karen Blixen, skønt det ikke er en tur mod SØ til Kenya, men mod SV til Mexico. Efter en halv times tid er den lille flok på hen ved 24 personer dukket op. Høje-lave, tykke-tynde, lyse-mørke, kvinder-mænd alle kategorier synes repræsenteret, nogle ser forståeligt nok lidt morgentunge ud, mens andre agerer superfriske. Alle synes at tilhøre den "voksne" befolkning, kun vores guide, Louice med det flotte røde hår, synes ikke at have passeret sine tredive somre. Nogle starter dagen med megen snak, andre er mere morgenstille. Ingen synes at være nikotinafhængige, hvis altså ikke tyggegummignaskerne er på denne form for afvænnning.

Check-in starter kl. 5:30. Vi får udleveret boardingpas samt vores pladsreservation i British Airways non smoking flight Ba 811 til afgang kl. 7:30. Non smoking flight - hvor heldigt at jeg ikke tog min smoking med. Ventetiden bruges til besøg i det kilometerlange Tax Free areal. En tiltrængt kop kaffe prioriteres ret så højt, men servicen på dette tidspunkt af dagen er under lavmål. En så banal ting som en kop kaffe er en mangelvare i Kastrup Lufthavn. Køen vokser og vokser grundet kaffemangel, udvalget af rundstykker og diverse pålæg er derimod helt up to date - men kaffe. - Dårlig tilrettelæggelse når man ved, hvor pæret det er at brygge kaffe. At vi er i Tax Free område ses dog ikke på priserne, idet en miniflaske Gammel Dansk 2 cl. koster 30 kr. Den ellers så søde kassedame slår en skive skinke på vores bon, skønt vi ikke har fået en sådan, ej heller noget denne kunne forveksles med, men hvad vi er jo på ferie - så skidt pyt.

Få minutter i otte ruller flyet ud til start med første kurs mod London. Da vi kommer over det lave skydække, sender solen os dagens første klare morgenstråler. Mod SV går det, ned over Sjælland, Lolland, Slesvig, Holland mod London en distance på 951 km. Vi flyver i en højde af 38.000 feet, med en fart i forhold til jorden på mellem 800-900 km./t og udenfor vinduer knager frosten med - 64° C. Efter et kvarters tid serveres morgenmad ost, skinke, sandwich, budding, frugtsalat, muffins, kaffe/te, juice og vand. Det bekommer os alle vel. Efterfølgende ses tunge øjenlåg, alle har jo været tidlig oppe, så der blundes.

I Heathrow Lufthavn i London er der fire timers ventetid - ikke populær, men der er utrolig meget at se i den kolonorme lufthavns mange, kilometerlange gange. Vi stopper op ved en udstilling af Beluga Caviar 200 gr. 680 £ lyder tilbudet. Den søde dame benægter, at der er rabat ved 12 dåser - ærgerligt, så blev der ingen handel denne gang. I en eksklusiv urbutik er der flere montre med kostbare Rolex Ure, tænk priser op til 24.380 £. Det er tæt ved den pris, vi sidste år gav for vores nye bil. Temmelig langt fra de "Rolex Ure" vi i sin tid kunne købe i Paraguay - to for en hund. Tiden har bestemt ikke stået stille på urmarkedet. Jeg er lige ved at købe et af vidunderne, men så rinder det mig tidsnok i hu, at vi denne gang skal sidde på turistklasse, og et ægte Rolex ur på turistklasse det passer sig ikke, så jeg nødsages at afstå købet. Overalt ses skilte med Tax Free, hvad der dog ikke altid ses på priserne, der i stor udstrækning synes meget høje.

Interessant er det altid at studere mennesker, og det gør vi så. Her som i Kastrup høje-lave, tykke-tynde, lyse-mørke, kvinder-mænd samt mange sorte. Håret er gråt, sort, rødt, lilla, hvidt og en

enkelt grøn. Nogle har kort hår andre langt, og så er der de skaldede mænd, der føler sig så modige, mandige og helt med på noderne, forstå det hvem der kan. Tøjet er håbløst at beskrive fra pelse af enhver art til bomuldsstoffer. Elegante selskabssko, tykke fladbundede sko, sundhedssandaler samt sylespidse højhælede torturinstrumenter. Smykker ses i alle afskygninger såvel smukke, sirlige og kostbare som tingeltangelværk siddende som piercing fjæset rundt. Nogen har virkeligt anstrengt sig for at ødelægge et ellers smukt ansigt. Vi lytter til sproget - engelsk, svensk, tysk, fransk, italiensk, portugisisk, spansk, og gad vist om ikke også swahili og sanskrit er med i samlingen. Og tænk - det er jo kun en lille bid af verdens 5.000 forskellige sprog. Jo, Heathrow Lufthavn i London er i sandhed en international lufthavn.

De fire timers ventetid er snart ovre, en ny kø etableres. Rimeligt kvik kommer vi ombord på en jumbojet der, hvis alt går vel, skal lande i Mexico om ca. 12 timer. I forhold til dansk tid stiller vi urene 7 timer tilbage, det gælder også dem på 1. klasse med Rolex Ure. Vi er stadigvæk først på dagen, dvs. kl. er 6:35, skønt det danske ur siger kl. 13:35. Så mon vi risikerer at få morgenmad endnu engang. I flyet, der rummer mellem 600 og 800 sjæle, finder vi vore pladser og installerer os for de følgende 12 timer. Desværre er Hanne og jeg ikke så heldige at få en vinduesplads, som jo altid er populær hos os børn. Ham der fik den smøler endda med sin rettighed ved skyndsomt at lukke øjnene og begive sig til Slumstrup. Alligevel kan vi let følge flyets rute i forhold til verdenskortet, idet der ved hvert sæde er installeret et lille fjernsyn med 15 forskellige tv-programmer, hvoraf et viser flyets rute over Atlanten. Besnærende, men med alt det jeg skal nå at notere, er det dog beskedent, hvor stort udbytte jeg får fra den digitale verden.

Fra London flyver vi S om Irland, smutter tværs over Atlanten S om Grønland og mod Labrador Sea ved den Amerikanske vestkyst, der følges ned over New Foundland, Boston, New York og Atlanta, over Florida og Mexicanske Golf med Mexico City som mål. Højde, fart og temperatur er som på turen mod London. Det blev ikke morgenmad. Først serveredes en lille aperitif med snacks, dernæst en finere middag. Forret: Kogt laks med lidt grønt og ris. Hovedret: Kylling med ris og spinat. Dessert: Ostelagkage. Til herlighederne kunne vi frit vælge øl, vand, vin og juice. Sluttelig fik vi kaffe/te cognac og chokolade. Godt mætte melder sig endnu engang de manglende timers søvn fra sidste nat. Alt imens der zappes på vores private tv, sniger stilheden sig mer og mer ind i alle krogene.

Da vi efter en lille halv snes timer nærmer os Mexico, serveres der på ny. Sandwich, kage, drikkevarer efter ønske samt kaffe/te. Godt mætte lander vi i Mexicos Lufthavn kl. godt 18:00. Vi har nu været på tæerne i ca. 21 timer og, må vi indrømme, er lidt mørre både i hoder og koder. Straks placeres vi i en ny og lang kø til paskontrollen, papirerne, vi undervejs har udfyldt, bliver her særdeles grundig tjekket, af alle pas tages der fotoaftryk. En times tid tager denne kontrol, før vi slippes fri til at finde vore kufferter. I lufthavnen modtages vi af vores anden guide Vinni Madsen. Også her i Mexicos Lufthavn er der et stort udbud af forretninger, dog knap så eksklusive.

Mexicos møntenhed hedder pesos, dens kurs i Danmark er iflg. Hanne 64,4. En enkelt matematiker på holdet mener, kursen er 59,3, men så er der forskellen mellem vekselboder contra vekselautomater, og der kommer også vekselgebyr ind i billedet, så os ikke matematikere giver hurtigt op og bare veksler. Pesos kan igen deles i 100 centavos, men dem ser vi faktisk aldrig. Der er et utal af vekselkontorer i lufthavnen, hvor vi anbefales at veksle rigeligt, idet kursen her ifølge Vinni er attraktiv dvs. 11.08 fra \$ til pesos. På dansk betyder det, at 1 pesos svarer til ca. 60 øre.

Mexico er et stort land 1.958.201 km² dvs. 45 gange så stor som Danmark. Indbyggertallet er 105 mio. altså ca. 20 gange så mange som i Danmark. Befolkningsstæthed i Mexico er 44 pr. km², hvor den i Danmark er 125 pr. km². De enorme ubeboede bjerg- og ørkenområder giver udslaget.

Mexico City, også kaldet Mexico D.F. (Distrito Federal), ligger i 2.300 meters højde omkranset af vulkanske bjerge. Derfor skal alt på besværlig vis transporteres til byen, der langt fra er selvforsynende. Det menes, at være verdens største by med 25-30 mio. indbyggere, men det nøjagtige tal kendes ikke. Her - som i alle andre storbyer er det de stærkt voksende slumkvarterer, der accelerer kraftigt, og personregistrering er det rene gætværk. Byen strækker sig over 80 km. og er inddelt i 35 kolonier.

Mexico City er bygget af aztekerne i 1300-tallet oprindeligt på en ø midt i en sø, hvor der tidligere absolut intet var. Øen blev ret hurtigt for lille, derfor lagde aztekerne sivmætter ud i søen, hvorpå de levede og dyrkede deres afgrøder. Siden deres ankomst har spanierne dæmmed op og bortdrænet vand med det resultat, at hele byen i dag ligger på en sump og synker ca. 20 cm. hvert år, fx er byens operahus sunket 6 trin, siden den blev bygget. Samtidig er byens største og mest groteske problem netop blevet vandmangel. Det siges, at vandmanglen er så markant, at nogen, i stedet for at vaske op, vælger at holde hund.

Samtlige huse har vandtanke på taget, der opsamler vand fra den altid åbne vandhane. Prisen for vand i Mexico er ca. det samme som i Danmark, hvad man synes, der er meget dyr. Spildevandet sorteres, og fx er det en ufravigelig regel, at toiletpapir ikke skylles ud, men puttes i en dertil beregnet spand, der overalt står ved siden af toilettet, og hver dag bliver tømt - heldigvis. Vi synes, det er ret så ulækkert. Det fortælles os, at når mexicanere kommer til vores del af verden, så kikker de sig forvildet omkring for at finde en spand til papiret, den spand som ikke er der. Vandmangel til trods ses der i byen en del parker og overraskende mange grønne vejtræer. Med denne baggrund kan det roligt siges, at Mexico City er verdens dårligst placerede storby. Trods de sumpagtige forhold er husene meget dyre i Mexico City, i de pæne kvarterer koster huse fra 2-10 mio.\$.

Opvarmning af huse kendes overhovedet ikke, det bevirker, at der specielt i bjergområderne kan være ret så koldt, fra aftentimerne begynder, til morgensolen sender sine velkomne varme stråler. Cykler ses næsten ikke i Mexico City, det er for farligt, mener man. Her kunne de virkelig lære noget af Kina. Det ændrer sig dog noget, når vi kommer udenfor hovedstaden, men stadig er det få cykler også i forhold til Danmark. Heller ikke scootere og motorcykler ses i større tal.

Efter endnu en times tid i vores bus - Panoramico Mercedes-Benz -, der følger os hele turen igennem, kommer vi til Hotel Majestic, der ligger i den gamle bydel med facade ud til Mexico Citys hovedtorv Zócaloen. Hotellet har 85 værelser, 5 hjørnesuites og tagrestauration på 7. etage. Det er fra 1937, og som det meste i Mexico bygget i spansk byggestil, med masser af fliser. I hotellets hall ses telefontillingsbordet fra 1937 samt en charmerende gammel dør fra 1824. Døren har siddet i Colina Fængsel. Det er ikke nogen helt almindelig dør, men gjort af det man i Danmark i tømmersproget kalder en 5+5 planke, hvis ikke det er en 6+6. Også låsen er enorm, man ser, at døren har været udsat for en brand. I fantasien forestiller jeg mig, at denne dør kunne fortælle en drabelig historie, der snildt kunne konkurrere med Harriet Beecher-Stowes (se 1811) "*Onkel Toms Hytte*." I hotellets restauration samles gruppen for en orientering om morgendagen, men det bliver en kort, larmende og yderst beskedne affære, på dette plan er der ikke megen service fra hotellets side.

Zócaloen er en meget aktiv plads, det konstaterer vi meget tidligt den følgende morgen fra vort vindue ud til pladsen. Allerede kl. 5:45, hvor det stadig er mørkt, marcherede en "*hær*" på omkring

100 soldater frem på pladsen, med sig havde de en deling med trommer og en deling med trompeter, de var umuligt at overhøre. Denne morgenfanfare var indledning til flaghejsning på Zócaloens enorme flagstang, der vel måler hen ved sine 30-40 meter. Naturligvis er også flaget enormt stort svarende til flagstangen, et kvalificeret gæt 8x16 m. Hanne mener ganske vist, jeg har for vane at prale lidt rigeligt, og foreslår i stedet 5x10 m. Kun et er vi enige om, - stort er flaget. Om eftermiddagen kl. 17:45 foregik cirkusforestillingen igen, men denne gang for nedhaling af flaget. Nu er der imidlertid bedre mulighed for at se, hvad der foregår, for om morgenen var der totalt mørkt, og der er ikke projektører på flaghejsningen. Soldaterne stiller sig i en stor kvadrat omkring Zócaloens store flagstang, Udenfor soldaterne står en tusindtallig menneskeskare og følger den ceremonielle begivenhed. Det støder vort øje, at flaget ikke er hejst helt til tops, det stopper ca. 1 m. fra toppen, hvorfor kunne vi ikke få svar på. Det mexicanske flag består af tre lodrette striber, det inderste felt grønt, det midterste hvidt i hvis midte ses en ørn og det yderste rødt. Vi får at vide, at der står ni tilsvarende store flagstænger i Mexico City, enkelte af dem endda endnu større hævdes det. På nogle af dem bliver flaget aldrig taget ned, men hænger oppe dag såvel som nat, og bliver kun taget ned, når de skal udskiftes grundet slid.

I Mexico, som i de fleste af verdens lande, ses flaget næsten udelukkende på offentlige bygninger og ved militære anlæg. Absolut aldrig ved kirker, idet kirke og stat er skarpt adskilt, det vi med et fint ord kalder sekularisering. Flaget skal appellere til folkets fælles nationalfølelse, idet alle Mexicos 31 delstater, bestemt ikke er enige i landets politiske spørgsmål, hvor de enkelte stater ønsker at markere sig. Flere af dem ønsker en større grad af selvstyre. Private indbyggere i Mexico overvejer overhovedet ikke at bruge flaget, de synes, det er helt grotesk, når vi fx sætter flag i lagkagen, på juletræet og alle mulige andre steder. Her er de nordiske lande og Danmark i særdeleshed en absolut undtagelse. Vi i Danmark bryster os af at være verdens mest flagende folk, og Dannebrog (se 1219) er jo også verdens kønneste flag, kan vi andre vist hurtigt blive enige om.

Vores første hele dag i Mexico starter med en byrundtur omkring byens centrale plads Zócaloen, hvor vi er indlogeret. Netop her ligger Catedral Metropolitana Amerikas største katedral, der blev påbegyndt i 1573 oven på en pyramide, som spanierne nedbrød og brugte stenene til kirken, der stod færdig 240 år senere i 1813 i en blanding af gotik og barok. Katedralen er, som den øvrige by, bygget på blød undergrund, det har resulteret i, at bygningen er blevet skæv. Ved en stor og alvorlig brand i 1967 gik meget tabt i kirken bl.a. vægmalerier, orgel og alter. Man overvejede at rive bygningen ned, men ingeniører fra byen Pisa fremlagde teorier, som de havde haft gode erfaringer med ved opretning af Det Skæve Tårn, så man besluttede at gøre et forsøg. Nu er et tårn jo ikke helt sammenlignelig med en hundred meter lang og 46 meter bred katedral, og resultatet blev da også, at bygningen slog voldsomme revner. Der er i dag spændt kraftige barduner op, der binder væggene sammen. I midten af den store kirke hænger et pendul, der viser hældningen, som synes igen at være ved at rette sig. Kirkens flotte hovedalter er skåret i træ, samlet uden søm og dækket med bladguld, derudover er der 14 mindre altre i kirken, i en af dem er fundamentet en simpel pengebox, det ser temmelig komisk ud. Et andet sted er de vokslys, man tænder for tilbedelse af en bestemt gud ikke vokslys men små elektriske pærer. - Hvad skulle vi gøre uden Edison (1847)?.

Klods op ad katedralen ligger Templo Mayor, Aztekerhovedstaden Tenochtitláns ruiner. Byen menes at være fra ca. 1325 og havde dengang ca. 100.000 indbyggere. Det var elektricitetsarbejdere, der stødte på en otte tons tung stenskive med billeder, der var årsag til, at ruinerne blev fundet.

Vi besøger Mexicos regeringsbygning Cartes Nationalpaladset, der siden 1822 har haft denne funktion. Tidligere boede azteker-kejseren her med sine 335 koner. Et kvikt hoved regnede lynhurtigt ud, at kejseren så kun havde 30 fridage om året. I dag arbejder omkring 2.000 mennesker dagligt i bygningen. Den berømte og navnkundige maler Diego Rivera (se 1886) har udsmykket svalegangen på bygningens 1.sal. med en fantastisk billedkavalkade, der fortæller træk fra Mexicos historie. Vi får en glimrende forklaring til de mange historiske skildringer, en forklaring der absolut er nødvendig for at forstå de mange situationer og symboler. Helt naturligt går vore tanker til Bjørn Nørgaards (se 1947) gobeliner på Christiansborg, også de er fantastiske. Her er en medfølgende forklaring også en stor hjælp, selv om vi i større grad kender handlingsforløbet i den danske historie.

I Mexico holdes der evigt og altid demonstrationer. På Zócaloen er der dagligt demonstrationer fx politiske taler, hvor taleren med mange ord roser den politik netop hun/han står for, og så svarer folkemængden omkring taleren med et kæmpebrøl, hvor man hører nogenlunde de samme ord blive gentaget fx Viva Politika (et tænkt eksempel).

I dag er der tre demonstrationer:

- 1: Fattige indbyggere - der kræver billigere boliger
- 2: Politiet - der viser sine 150 nye biler
- 3: Indianere - der kræver mere ret over jorden

Også i Danmark er der røre i den politiske andedam, for netop i dag 8. feb. 2005 er der valg til Folketinget, så vi, der er rejst "*udenbys*," har formentlig afgivet en fornuftig brevstemme inden afrejsen.

På Zócaloen står der to offentlige toiletter i størrelsen 1x1 m. Vi bemærker, at der næsten konstant står kø ved dem begge, uanset hvornår vi kaster et blik ned på Zócaloen, om det er kl. 6:00 om morgenen eller kl. 23:00 om aftenen.

Turen går nu til Museo Nacional de Antropologia. Bygningen blev påbegyndt i 1960, gulvene består af lavasten og murene af forskellige bjergarter. Det imponerende museum blev åbnet 12. sept. 1964 og er særdeles spændende og interessant. Ved indgangen står en enorm stenstatue på 7½ meter af regn- og frugtbarhedsguden Tlaloc. Vi ser den 25 tons tunge solsten kaldet aztekernes kalender og hører om, hvordan de dengang med simple midler lavede fantastisk nøjagtige beregninger med hensyn til årets gang, ja, faktisk mere nøjagtig end vi kan i dag. Holdets matematiker begyndte en større udregning, med tallene 13-20-52-365 og mange flere, de lader sig ikke nedskrive af en banal amatør. Jeg erindrer specielt, at beregningerne sagde, der skulle males hver 52. år, denne regel vil jeg straks indføre i vort sommerhus. Fantastisk at tænke sig de tonstunge sirligt udhuggede sten er udhugget med sten som redskaber, for det var før, de havde jern.

Dagens sidste historiske besøg går til Frida Kahlo Museet Det Blå Hus. Kunstmaleren Frida Kahlo var gift med Diego Rivera, to gange endda. Deres hjem er indrettet som museum, hvor blå er en særdeles fremherskende farve. Begge kunstnere var meget venstreorienterede og tilhørte den intellektuelle elite. Stalin er på et maleri skildret som en helt. Til museet hører en lille cafe, hvor nogle af os investerer henholdsvis i øl, vand eller kaffe og kage, som vore behov trænger sig på.

På samtlige arrangerede ture medfølger en lokal guide, det er en ufravigelig regel, der vel nok har til hensigt at give arbejde til så mange landsmænd som muligt. Det viser sig hele turen igennem, at disse guider er særdeles kyndige på deres lokale felt. Dertil kommer, at vi er særdeles godt hjulpet

med vore danske guider Louise og Vinni, så vi er virkelig kommet under kyndig behandling. Det giver imidlertid den skavank for skriverkarlen, at han aldrig, som det tidligere har været tilfældet, kan dække sig ind under *"svaret udeblev."*

Med få undtagelser gik vi denne første aften i Mexico City samlet på restaurant, et sted som Vinni anbefalede. Undervejs gjorde vi holdt ved byens postkontor - en imponerende stor bygning. Her blev der købt frimærker til et hav af postkort og breve, der fra dette øjeblik begyndte deres rejse over *"dammen."* Frimærker er en vanskelig ting at købe i Mexico, som det for øvrigt er i mange andre lande på vores klode, de kan kun købes på posthuse, og dem er der kun ganske få af i Mexico. En underlig politik, for salg af frimærker er for nationen en glimrende forretning, en handel som alt andet og den del af frimærkerne, der sælges til samlere, når næppe at blive sværtet til af et stempel. Mexicanerne skriver ikke meget til hinanden, siger Vinni, selv skriver hun aldrig hjem til Danmark, skønt hun har boet i Mexico i seks år. Telefon og e-mail har helt overtaget roret. Det bliver ret så kedeligt for historieskrivere og vore børnebørn, der ikke kan finde gamle kæresterbreve og andet guf fra deres forfædre.

Gennem endnu nogle gader går vi, mens vi springer mellem byens 4 mio. biler, inden vi når frem til den omtalte restaurant, hvor der er reserveret plads. Der er dækket op ved et såkaldt *"sølvbryllupsbord"* dvs. hesteskoformet, så det *"uheldige"* par må sidde og tale ud i den tomme luft - absolut en tåbelig opstilling i hvert fald for *"sølvbrudeparret,"* og hvem tror I, fik denne lidet attraktive plads? - Ja, nemlig.

En enkelt tjener begyndte sin runde for at modtage bestilling på drikkevarer. Kun ganske få i vort selskab kunne det spanske sprog, og tjeneren kunne ikke et eneste ord engelsk, hvad der ikke er usædvanligt, så det tog en rum tid. Efter næsten en time begyndte vi at få drikkevarerne, der overvejende var ganske simpelt - cerveza dvs. øl. Et enkelt par skulle absolut blære sig med en flaske hvidvin, men den smagte rigtig godt. Men det skulle blive endnu værre, for så kom turen til menukortet, og den er ganske uforståelig for flertallet af os. En gang imellem må man tage en chance her i livet, og det gjorde vi. Efter endnu en lille time arriverer maden, først til de der har bestilt forret, og da den er konsumeret kom hovedretterne. Hanne og jeg vandt ikke i dette livets store lotteri, begge fik vi en enorm stor portion mad, men det var fra fast food afdelingen, der var bestemt ikke kræset for retterne og tilmed var Hannes ret på det nærmeste kold, så det blev så absolut en kulinarisk dukkert. Kreativiteten, hvad udseendet angår, var ellers temmelig fantasifuld fx lignede en kyllingeret en stor tyk pølse med chokoladesovs, men smagen levede bestemt ikke op til udseendet. Herligt hvis de havde valgt kvalitet frem for kvantitet.

Efter en god nats søvn er vi på vej til dagens oplevelser. Vores bus holder ind ved en benzinstation, den er der måske ikke noget særligt over, men - dens 8 benzinstandere betjenes af 12, - skriver tolv, unge mennesker, der springer rundt for at servicere kunderne, foruden tankning sørger de for luft, rudevask, sælger drikkevarer og hvad de ellers kan finde på. De har også særdeles god tid til at snakke med hinanden, for lige nu er vi den eneste kunde på tanken. Hvordan ville det mon gå, hvis en dansk tankstation forsøgte sig med bare en anelse service, blot en enkelt *"tjenende ånd"* til 8 standere? - Dårligt mener Hanne med fasthed i tonefaldet.

Biler koster i Mexico ca. to tredjedel af prisen i Danmark. Benzin koster 6 pesos pr. l. Mexico er verdens tredjestørste olieproducerende land, med sit største olieområde i Mexicanske Golf, hvis utallige olieborerårne vi senere ser. Olien, der udgør 3/4 af Mexicos eksport, blev nationaliseret i 1927 og har siden været det og vil formentlig fortsat være det.

Hastighedsbegrænsning findes, men respekteres ikke, som der blev sagt, mexicanere elsker ”at flyve lavt,” 120-140 km/t er normalt, hvor muligheden er til stede. Mange af de større veje er privatiseret, her betales vejafgift, til gengæld er de rimelig velholdte, modsat de offentlige veje der siges at være i meget dårlig stand. Vi kørte konsekvent på betalingsveje, selv om det undertiden var en omvej, for som vores fortrinlige chauffør Raul sagde, det er langt hurtigere og behageligere, hvad vi jo ikke kunne have nogen indvendinger imod. Selv om der ses mange ”bilvrag” på vejene, så må jeg konstatere, at mexicanerne i højere grad end danskerne kører med korrekt lygteføring. Danskerne er katastrofalt dårlig til at tjekke deres lygter, idet hver tyvende bil, ifølge en privat Gallupundersøgelse, kører med defekte lygter.

På den frugtbare højslette 50 km. NØ for Mexico City ligger den gamle landsby Teotihuacán, der 200 f.v.t. var verdens største by med ca. 200.000 indbyggere. Her findes den mest detaljerede viden om Mexicos historie før spanierne. Teotihuacán var et vigtigt centrum for religion, kunst, arkitektur og handel. Tilmed var Teotihuacán det første planlagte bysamfund i Mesoamerika, der geografisk består af det centrale og sydlige Mexico, Belize, Guatemala, Honduras og El Salvador. Samtidig er Mesoamerika betegnelsen for en tidsepoke fra 1500 f.v.t. til 1500 e.v.t. En af Teotihuacáns vigtigste guder var regn- og frugtbarhedsguden Tlaloc. Handel med den sorte, glasagtige lavabjergart obsidian, samt byens hellige status gav Teotihuacán en vidtstrakt magt. Obsidian fremkommer ved lavaens hurtige nedkøling og blev brugt af indianerne til pile og skarpe knive.

Omkring år 600 begyndte det at gå ned ad bakke for den storslåede by, der var blevet nedbrændt og i år 900 næsten helt forladt. Om dette skyldtes indre oprør eller en udefrakommende invasion måske af toltekerne, står stadig som et mysterium. Toltekerne var oprindelig nomadefjægere, men slog sig ned i Teotihuacán som håndværkere.

Da aztekerne fandt byen i 1300-tallet, havde den været forladt i flere hundred år, men de fandt byen og området så imponerende, at de kaldte den for ”Gudernes sted” og troede, at her var solen og månen skabt. I dette kæmpe område, der strækker sig over ca. 20 km², findes Latinamerikas største ruinkompleks. De kalder hovedgaden for - De døde Alle. For at brødføde byens mange mennesker, har det krævet dygtige landbrugere og dertil sol og vand, men vand var her på højsletten en mangelvare, så der blev anlagt kanaler, og vandet fra de nærliggende bjerge blev presset op gennem stadig smallere rør. De store åbne pladser mellem templerne var stukbelagt og bemalet, dermed opsamledes det kostbare regnvand, der blev ledt til store beholdere. Tempelbygningerne var centrum for højt udviklede universiteter indenfor astronomi, matematik og arkitektur, og viden var ensbetydende med magt.

Her findes ruinerne af sol- og månepyramiderne. Solpyramiden er bygget omkring år 100, dens grundareal er 225x225 m, oprindelig var også pyramiden dækket af stuk og malet i klare farver. Der er 64 m. til pyramidens top, hvor templet engang lå og med sin statue på toppen menes at have nået 80 m. Selv om den føles imponerende stor, er den dog kun halv så høj som Keopspyramiden i Egypten. Til toppen er der 248 trin, det tager på kræfterne, men i tilgift får vi en imponerende udsigt. På toppen findes en sølvknap, hvis myte beretter, at ved et tryk på denne forlænges ens levetid med 10 år, naturligvis er der en voldsom trængsel omkring denne knap, og alle os der nåede så langt, nåede bestemt også et tryk på sølvknappen. Månepyramiden synes af næsten samme højde, men det er et synsbedrag, idet den ligger på et højere niveau. Udgravningen af Teotihuacán påbegyndtes i 1962, og området blev i 1987 optaget på Unescos World Heritage List ”verdens kulturarv.” Hvad der også gælder mange af de andre ruiner, vi ser på vores fortsatte tur.

Her som overalt vimser et utal af sælgere rundt og falbyder ”kostbarheder” til os turister. Her er det forståeligt nok specielt Sol- og Måneguden, der er i centrum. De er fremstillet af lavaglasarten obsidian for det meste i sort også kaldet mexicansk marmor. Naturligvis skal vi da også have vores private guder med hjem til hylden med verdens udvalgte kostbarheder.

Efter dette oplevelsesrige besøg rettes kursen mod frokost, Mi Mexico hedder stedet. Her har de en have, hvor der gror mange forskellige former for planter. Af en showmand får vi en forklaring om Mexicos rige flora, der tæller 27.000 forskellige planter, heraf er der op mod 3.000 kaktusarter. Med arme, ben, store fakter, og et utal af højtråbende ord får vi fortalt om specielt agaven, som indianerne i generationer har brugt til mange anvendelsesmuligheder fx medicin, hallucinationer, tequila, papir, nål, tråd, reb og stof. Ja, selv i salater bruges forskellige kaktusblade, det gælder altså ikke kun kameler, der med glæde gnasker de tornede kaktus. Der trækkes også saft ud af agaven, af en voksen agave kan der hver dag i 20 dage tappes 4 liter saft, det bliver til 80 liter, der bruges bl.a. til mexicanernes ”helsedrik” pulque. Efter den maleriske og morsomme optræden af ”sprællemanden,” hvor vi overbevises om agavens enorme styrke, serveres et glas pulque samt tequila med citron og salt, et efterfølgende dunk i hovedet rystede systemet på plads. Herefter er vi klar til at besøge stedets omfattende butik, med et stort udvalg i alt det som agaven er råvare til - og vist en hel del mere. – Og så handles og pruttes der på livet løs.

På en plads i byen gør vi holdt ved nogle udgravninger, der, før spanierne kom til landet, fungerede som markedsplads. Man har vurderet, er stedet daglig blev besøgt af omkring 20.000. Dengang i 1300-tallet foregik handel på markedspladser for det meste som byttehandel, ellers var det kakaobønner, der fungerede som mønter. I dag kaldes stedet De Tre Kulturers Plads.

Spanierne lavede to store skammelige fejl, de ødelagde indianernes kultur og brændte brutalt deres historie, som aztekerne omhyggeligt havde nedskrevet. Men i 1564 begyndte en spansk franciskanermunk igen at nedskrive de gamles mundtlige beretninger om religion, medicin og almindelig levevis.

Tæt ved stedet er der bygget et kloster, her gik præsterne til oprør i 1845, hvor der skete en revolution, idet Mexico besluttede at lægge alle kirkens værdier ind under staten. Det blev et oprør, der fortsatte, men klostret blev omdannet til fængsel og virkede som sådan i 80 år.

Vort næste besøg gælder Basilica de Nuestra Senora de Guadalupe, en kirke der er bygget til ære for Mexicos og hele Centralamerikas elskede skytshelgen Guadalupe, den absolut vigtigste person i den romersk-katolske religion som 90% af befolkningen tilhører. Den 12. dec. 1532 viste Jomfruen af Guadalupe sig for en simpel bonde indianeren Juan Diego på bjerget Tepeyac. Hun sagde, at hun ønskede et tempel bygget på stedet og bad Juan Diego overbringe hendes budskab til ærkebiskop Zumarrage. Ærkebiskoppen troede imidlertid ikke på Juan Diego. Dette skete et par gange, men så gav Jomfruen ham et bevis i form af roser, der aldrig før var set på stedet, dem skulle Juan Diego plukke, samle i sin kappe og bringe til Ærkebiskoppen. Da Juan Diego og ærkebiskoppen pakkede roserne ud, så de, at der på kappen var dannet et billede af Jomfruen af Guadalupe. Hun var endda indianer, og det betød særdeles meget for mexicanerne, der forståeligt nok ikke har meget til overs for europæerne. Ærkebiskop Zumarrage blev overbevist, basilikaen blev bygget, og kappen er bevaret i basilikaen og er i dag et trækplaster, som hele Mexicos befolkning kommer for at se. Den gamle basilika bruges ikke mere, den er, som så mange andre store bygninger i Mexico City sunket skæv. Men ved siden af har man bygget en ny og meget stor basilika. Den er konstrueret, så hele bygningen, sin størrelse til trods, har samme tyngde uanset på hvilket hjørne af den store bygning,

man tager prøven. Hvert år valfarter seks mio. pilgrimme til den nye kirke for at hylde Mexicos skytshelgen Jomfruen af Guadalupe. Fra alle egne af det store land kommer de, i alle former for transport nogle på cykel, andre til fods efter mange dages rejse. Noget vi senere oplever. En stor hengivenhed fornemmes, når pilgrimmene kravler på deres knæ hen over fliserne op mod alteret. Nogle for at holde det løfte de har givet Jomfruen, i fald en bøn er blevet opfyldt. Andre for hjælp i deres erhverv og andre for at bede om hjælp til helbredelse. Fx så vi et ungt par, hvor kvinden havde en dukke i armen, hvad vi vurderede til, at parret ønskede sig et barn. Det sker også, at hele landsbyer møder op for samlet at bede. Skønt kirken er meget stor, er den næsten fyldt af mennesker overalt. Netop i dag er det askeonsdag, dvs. at de mange besøgende i kirken får tegnet et kors af aske i panden, vi ser dagen igennem og den følgende dag adskillige med en sort askestreg i panden. Den 12. dec. fejres stadig og kaldes Jomfruen af Guadalupe's fødselsdag. Denne dato holdes der gudstjeneste hver eneste time. Jomfruen af Guadalupe er nationens symbol, der forener den racemæssige, religiøse og kulturelle blanding, der er så udbredt i Mexico.

Aftenens middag indtages individuelt, nogle af os finder frem til Opera Bar, en fornem gammel restauration. Loftet er udsmykket med fine træskærerarbejder og antikke lysekroner kaster et gyldens skær over de støvede lokaler. Maden, der serveres, er til nu det absolut bedste, vi har fået, og prisen er yderst rimelig. Restaurantens gæster underholdes af et ti mands strygeorkester fire på violin, to guitar, to cello og to kontrabas, de brillerer med herlige operatoner. Jeg udtrykker overfor Hanne, hvor imponeret jeg er over, at et ti mands orkester underholder et så, trods alt, beskedent antal gæster. Her er det så, jeg modtager mit waterloo, som det så ofte er sket. Hanne bryder ud i latter, og sender mig et hoverende blik, idet hun gør mig opmærksom på, at hele bagvæggen i restauranten er et spejl. - Nå hvad – et fem mands orkester er da også meget flot. Gang på gang har jeg problemer, fordi jeg aldrig fik taget den store kædestrammereksamen.

På vej hjem til hotellet kommer vi forbi en lille pige 10-12 år. Hun sidder på fortovet og spiller harmonika, foran sig på vejen har hun naturligvis hatten. Vi enes om, at hun fortjener et par pesos for sin indsats, så vi stopper op, jeg tager pungen og fisker mønterne frem, som Hanne lægger i hendes hat, mens jeg med øjnene følger pigens reaktion. Da vi går videre, spørger jeg Hanne, om hun har pungen, nej, den holdt du da i hånden, siger hun. Det var jeg jo udmærket godt klar over, det *gjorde* jeg, men nu er den pist væk. Nu hører ulykken ganske vist ikke til verdens største, for jeg bliver sjældent betroet pengebeløb, der overstiger indkøbet af to øl, men jeg var temmelig sur på mig selv over den uopmærksomhed, jeg havde udvist ved på fortovet at holde pungen fremme og samtidig have tankerne et andet sted. Omvendt er jeg ikke uden beundring for den formodede lommetyvs fingerfærdighed. Men hvem var synderen, jeg fandt aldrig ud af det.

Da vi når frem til Zócaloen, er en gruppe af primært indianere i gang med en trommedans. Vi står et stykke tid og beundrer deres energi, såvel dem der spiller på trommerne, som dem der danser intens, hurtig og vedvarende. Skønt folkedansere - ville vi næppe kunne følge det hurtige tempo.

Turen går nu ud af Mexico City gennem Cuernavaca en by på 200.000 indbyggere. Målet er den noget mindre by, specielt hvad areal angår, sølvbyen Taxco ca. 150 km. mod S.

En stor del af træbeplantningen på strækningen her er en hårdfør type af fyr, der minder meget om vore silkefyr. De træer, man ser nærmest vejen, er alle malet hvide godt 1 meter op på stammen, det har to formål, dels at forhindre angreb af termitter og dels at markere vejen overfor trafikanterne. Vi kører gennem Mexicos "*køkkenhave*" landets mest frugtbare område. Her avles mange forskellige frugter og roser, men sukkerrør er den mest markante afgrøde. Sukkerrørsplantagerne brændes af,

før de høstes, det gøres for at få skorpioner og slanger til at fjerne sig, men mange af dem omkommer naturligvis i flammehavet. Sukkerrørplantens blade og blomster er hermed brændt væk, uden at sukkeret har taget skade, det er godt beskyttet af de kraftige sukkerrørsstængler. Overalt ses i haverne bougainvillea, der her blomstrer året rundt i mange forskellige farver. I det fjerne ser vi, det ryger fra en aktiv vulkan.

Flere steder på motorvejen ser vi militærets checkpoint. Primært er disse for at checke trafikken for transport af våben og narkotika. En stor del af den narkotika, der avles i Mellem- og Sydamerika, går gennem Mexico til den store aftager USA. Kontrollen gælder alle typer af biler lastbiler, busser og privatbiler. Vi bliver instrueret om, at hvis vores bus bliver udsat for kontrol, skal vi absolut lade, som om vi intet forstår, det gælder også dem, der kan det spanske sprog, vi skal spille ”*dumme og uvidende*” og lade vores chauffør Raul klare, hvad der skal siges. Det siges, at militæret kan gøre en kontrol meget vanskelig og langvarig, hvis de på nogen måde bliver provokeret. Denne oplevelse blev os ”*desværre*” ikke forundt, men flere gange så vi andre biler, der blev grundig kontrolleret.

Der er i Mexico værnepligt for alle mænd over 18 år, dog kan der trækkes frinummer efter et ret ejendommeligt system, som jeg knapt fandt ud af, men det var i hvert fald noget med at trække sorte eller hvide kugler. Nogle af de værnepligtige lærer at marchere, her tænker jeg på dem, vi så på Zócaloen, andre af de værnepligtige hjælper til med socialt arbejde, noget vi måske kunne tage ved lære af. Alle de soldater, der kommer i den rigtige hær, altså dem med krudt og kugler, er professionelle og frivillige. De forpligter sig til at være i hæren i mindst 10 år. Generelt har mexicanerne ikke stor respekt for militæret, de kan i det hele taget ikke lide, at nogen, det gælder også landsmænd, skal bestemme over dem.

I Mexico City havde vi opfattelsen af, at man gjorde meget for at holde byen ren, ustandselig så vi mexicanere med en kost gå og feje gader. Men her ude i den fri natur er der stor forurening af øldåser og ikke mindst plastic. Øldåserne forsvinder da med tiden, men plast er næsten uforgængelig, så det hober sig op. Der er beklageligvis ingen pantsystem på alle de dåser og plastflasker, som vi danskere pligtskyldig smider i affaldscontainere, men som mexicanere i stor stil smider, på det tidspunkt de er blevet tomme. Forhåbentlig finder man en dag ud af et system, så det kan betale sig at indsamle plastic, og forhåbentlig sker det, inden at dyngen dækker ½ meter af verdens vejgrøfter. Men, får vi fortalt, mexicanerne har den evne, at de samtidig med at de nyder naturen kan bortfiltrere affaldet, noget vi andre har svært ved. Nu skal vi jo heller ikke rose os selv for meget, for i Danmark findes der bestemt også steder, hvor affaldet skæmmer. Bortset fra plastic så er affald noget, man omhyggeligt indsamler og sorterer, for det er der penge i, vi kan så kun håbe, at dette også en dag vil ske for plastic.

Ved en strækkebenpause på et højt plateau med en flot udsigt over skove og bjerge, undgår vi ikke at se skråningens meget tykke lag af plastaffald. Midt i dette mindre pæne syn opdager vi en livlig aktivitet af et utal af jordegern, de lader til at befinde sig fint midt i alt møget, og er ikke synderlig forskrækket over vores tilstedeværelse.

Tilbage i bussen fortæller vores guide Vinni om sin medbragte nødhjælpskasse, om dens indhold mod alskens dårlighed såsom søsyge- og hovedpinepiller, plaster, tandstikkere og viagra (vistnok). En del af nødhjælpskasses indhold, skulle det vise sig, fik vi senere brug for.

Vi er nået frem til Taxco, hvor to franske brødre for 200 år siden fandt sølv i det nærliggende bjerg og skabte dermed den sølvindustri, der har gjort byen verdensberømt og Mexico til verdens største

producent af sølvvarer. Vi stopper op i udkanten af byen ved et af sølvfirmaerne. Der serveres en drink, og vi får et miniforedrag, om malmen der brydes, og de forskellige metaller malmen indeholder udover sølv, såsom bly og kobber, der bliver skilt fra. Sølvminerne ejes af staten, forretningen her er kooperativ og har sine egne håndværkere af uddannede sølvsmede. Når der tales om ægte sølv, skal 925 gr. ud af 1000 gr. være ren sølv og de 75 gr. zink. For at man kan være sikker på, at det er ægte sølv, skal der på produktet stå tallet 925 og producentens navn. Dette kan dog ikke gælde for mindre smykker, der simpelthen ikke har plads til disse inskriptioner, her må man have tillid til leverandøren. Sølv fremstilles i forskellige legeringer, hvad vi så eksempler på og fik lov at gætte, hvad der var den ægte vare, det må indrømmes, at vore gæt var fuldstændig tilfældige. Det lille foredrag slutter med, at vi anbefales at tage en indkøbskurv og så ellers forsyne os blandt det særdeles righoldige og smukke udvalg. Vi grinede lidt af det med indkøbskurven, men den var ikke helt så stor som vores forestilling - vel nærmest 15x15 cm. Kurvene blev imidlertid særdeles flittigt brugt - knappedæksler, ringe, ørestiks, halskæder, armbånd, skrin, lysestager, skulpturer, ja, selv et bæltedyr fandt vej til en indkøbskurv, som der blev sagt, den vil være ret sjældnen i Vanløse. Indkøbskurvenes flittige brug gik ud over vores beholdning af pesos, \$ og diverse betalingskort. I det hele taget bestemt et givtigt udbytte for den kooperative forretning.

Taxco blev anlagt af indianerne, før spanierne kom. Utrolig flot ligger den maleriske by i 1.600 meters højde op ad bjergsiderne med sine 80.000 indbyggere. Lastbiler og busser er forment adgang i byens smalle og ekstremt stejle gader. Så vi går til Hotel Agua Escondida, og sølvfirmaet bekoster taxa til vore kufferter. Vi får os indlogeret på hotellet, der er ombygget og udvidet adskillige gange. Værelset er hyggeligt, rent og væggene dekoreret med smukt malede blomsterranker. Vi går op på hotellets tagetage til Cafe Bar la Terraza, hvor der er en storslået udsigt over byen og bjergene. Her investerer vi i to øl Corona Extra 4½% en fortrinlig pilsner, der minder meget om de hjemlige kvaliteter.

Eftermiddagen er helliget en vandretur i de stejle, ujævne og dermed besværlige gader. Først en tur i den berømte Santa Prisca Katedral, der er navngivet efter en ung pige i Rom, som blev henrettet under Kejser Claudius grundet sin kristne tro. Kirken blev påbegyndt i 1751 og stod færdig i 1758, hvad der er ganske usædvanligt, skønt arbejderstaben bestod af 700 mand. Dengang tog det som regel 200-300 år at bygge en kirke, fordi der blev bygget, efterhånden som byen fik midler, hvad de åbenbart har haft her. Mexicos bedste træskærere skar de mange altre af cedertræ, der blev belagt med 22 karat guld. De imponerende altre går helt op til kirkens tag, de er konstrueret, så man bagfra kan kravle op og gennem låger rengøre altrene. Et billede med to gravide kvinder skabte en skandale, da den blev opsat, for den ene af kvinderne var Jomfru Maria. I de første år var en del af kirken - indianerkapellet, uden tag, fordi indianerne opfattede taget som en hindring i, at kunne tale med Gud. Orglet er også fra 1758, bygget i Leipzig, har 185 piber og 400 toner. Skønt adskillige jordskælv i området har kirken aldrig taget skade.

Gaderne er stoppet af Tianguis, som er det mexicanske navn for små butikker eller boder, et ord fra aztekernes sprog, i flertallet af dem sidder indianerkvinder og sælger deres husflid af vidt forskellig karakter. Der findes masser af friske frugter minibananer, papaya og flotte friske jordbær, men dem advares vi mod at spise, da de er skyllet i nationens vand, der indeholder baciller vore maver ikke tolererer. Også mere avancerede lokale produkter ses såsom levende trætæger, der siges at være velegnet til suppe og tomatpure. Vores guide demonstrerer sit mod ved at spise en af dem, hvad dog ingen af vi andre følte trang til. Tægerne indeholder jod, det bevirker, hævdes det, at ingen i Taxco har struma.

På hotellets tagetage ligger Hocienda Restaurante, her har en del af os indfundet sig ved spisetid, der bestilles vidt forskellige retter. Den kulinariske oplevelse sniger sig for de flestes vedkommende bestemt ikke over middel, men øllet smager godt. Fra tagetagen kan vi se, hvor Lev Trotskij (se 1877) boede i Taxco fra 1937, til han 20. aug. 1940 blev myrdet af en fransk kommunist Ramon Marcader. På toppen af bjerget har en rig privatmand doneret en Kristusfigur, den minder os om den tilsvarende i Rio de Janeiro, men er dog væsentlig mindre. Hvis det var mit bjerg, havde jeg nok frabedt mig venligheden.

Igen er kufferten pakket, for vi skal videre til næste stoppested. En lang dag ligger foran os omkring 600 km. fra Taxco til Oaxaca, som er dagens mål og turens længste. Tiden er beregnet til 9 timers buskørsel. Umiddelbart lyder den lange tur afskrækkende, men vi kører på de før nævnte betalingsveje gennem en enestående og betagende natur. En del af vejene er hugget ind i bjergsiderne, vi kalder dem "hylder." Gennem kløfter, over højsletter, over floder, der for det meste denne tid på året er udtørret. Det er meget småt med vand i Mexicos undergrund, så der er kun vand i floderne, når det er regntid. Turen går også gennem frugtbart landbrugsjord, der med sine landsbyer tegner det daglige liv. Under kørslen får vi jævnlige informationer af Vinni om landet Mexico, mexicanernes historie, kultur og levevis. Disse præsenteres her ind imellem de faktiske oplevelser.

Information:

Kunstvanding er noget, der næsten ikke bruges i det mexicanske landbrug. Landets markante vandmangel gør dette for dyrt.

Af Mexicos 105 mio. indbyggere er de 12 mio. bønder, de har alle mere eller mindre problemer med for mange sten på markerne og for lidt vand. Kun et fåtal af dem kan leve af landbruget, derfor søger mange ind til storbyerne, en tilstrømning der har slum som resultat, noget der kendes fra næsten alle verdens storbyer.

Der findes ingen personregistrering i Mexico. Landet har et uhyggeligt indviklet bureaukrati – langt, langt værre end i Danmark.

Der er stærke bånd i de mexicanske familier. De fleste mexicanere har to fornavne og to efternavne et efter moren og et efter faren.

Der findes ingen uddannelsestid for håndværkere, man begynder bare. Men når der kommer nye produkter eller nye metoder, arrangeres der kurser heri. Det gælder også som elektriker, hvad der resulterer i mange hovsaløsninger. Dermed opstår der mange farlige situationer, men som man ganske rigtigt siger: "En gang imellem udsættes vi for fare," og det må vi så leve med.

I en af de mange landsbyer gøres holdt, her, som hver gang vi strækker ben, står sælgerne parat med et udbud af alskens uundværligheder. Der pruttes i et væk, nogle prutter mer end andre. Hanne præsterede, at købe to mexicanerhatte for 80 pesos, den gode kvalitet der tåler at rulles sammen. Meget stolt blev hun, da hun erfarede, at en af rejsekammeraterne havde spenderet 80 pesos for kun en hat. - Jo, chikane er en god ting.

Hele tiden ser vi omkring os bjerge med vulkaner. Nu passerer vi Mexicos næsthøjeste bjerg Popocatépetl på 5.452 meter, der omkring dec. har sne på toppen. Det damper ud af

kratermundingen, der er 400x800 meter og 300 meter dyb. I Lademann står der ganske vist 1,6 km. i diameter, så hvad skal man tro? I 1802 var der et større udbrud fra Popocatepetl, hvor 2.000 beboere i området blev evakueret. Mexicos højeste bjerg er Pico de Orizaba med 5.547 meter, det ligger længere mod Ø med sne på toppen. Også bjerget Iztaccihuatl på 5.286 meter ses i baggrunden.

Puebla er den fjerde stat, vi besøger, her bor 5 mio. mennesker, over halvdelen af dem bor i statens hovedstad af samme navn. Puebla er kendt for sin kæmpe folkevognsfabrik. Men, så stoppede de produktionen af "*boblen*," hvad der gjorde et stort indhug i arbejdsstaben. Det var et kæmpechok for staten og byen. Stadig ses det imponerende syn af flere km. lange fabrikshaller, der altså nu er mer eller mindre tomme. I dag er byen mest kendt for sit keramik, der i sine flotte, stærke farver ses udstillet overalt. Byen er også kendt for sine utrolig mange kirker, og så har staten Puebla Mexicos højeste pyramide.

Undervejs ser vi en sand hær af pilgrimme på vej til den tidligere omtalte Basilica de Nuestra Senora de Guadalupe i Mexico City. De kommer i mindre grupper, nogle i små lastbiler, der er udsmykket med blomsterranker og andet tingeltangel, nogle kommer cyklende i grupper, andre kommer gående. Gennem flere km. ser vi, at der for hver 500 meter står en afventende person. Da vi kommer længere frem, viser det sig at være et fakkeltog, hvor fakkelbæreren bringer faklen til den næste i rækken, hvorefter han/hun samles op af en lastbil. Forståeligt nok at der var trængsel i den store kirke.

Endnu engang er det blevet frokosttid, det sker på restaurant WG Jale, ja, det står der virkelig på døren, men vi vover da at gå indenfor. Senere erfarede jeg, at ordet Jale på spansk betyder træk, og så var det hele straks mere forståeligt.

Som flere gange tidligere, er det at vælge en ret som at spille i lotto. Vi er vist alle hver gang meget spændte på, hvad vi får, nogle gange overraskende godt andre gange en fæl skuffelse. Kun sjældent har restauranterne menukort på engelsk. En del af retterne serveres med molea, det har vi døbt chokoladesauce. Farven er som chokolade, og chokolade er der også i, men dertil noget hemmeligt samt forskellige krydderier heraf altid chili. Nogen synes meget godt om denne kombination, til dem hører jeg ikke. Nej, brun sovs ved man da, hvad er. Det med madbestilling er som i vores barndoms tid, hvor vi formodt 25 øre fik lov at prøve fiskedammen og var uhyre spændt på, hvad der var med op en blyant, et stykke viskelæder eller det næsten uopnåelige en appelsin.

Sidste del af dagens tur kommer vi gennem et bjerg-, steppe- og ørkenområde, med et stort udvalg i forskellige kaktus- og agavearter. Der findes omkring 1.000 arter alene af kaktus, agave hører egentlig ikke til kaktusfamilien, som mange tror, men er en slægt af narcisfamilien. Overalt på de tørre ørkenagtige stepper og på bjergsiderne ses de stolt knejsende, flotte kaktus. Af og til ser vi mellem klipperne vildtvoksende kalanchoe, dem vi kalder brændende kærlighed.

Over os svæver næsten konstant de ådselædende gribbe, som et varsel for hvor galt det kan gå. Der findes mange arter af gribbe over 10, de almindeligste vi ser her omkring, er kalkungribben og den sorte grib. Ind imellem ser vi også andre fugle såsom rød fluesnapper og caracara en sydamerikansk gribbefalk, der minder om sekretærfuglen.

Vi kører nu ind i den 5. stat på vores tur, Oaxaca, der samtidig også er Mexicos 5. største stat - kaldet indianerstaten, idet 15 indianerstammer hører til her. Det gælder bl.a. de 500.000 zapotekerindianere, der er kendt for deres vævning af farverigt tøj, hvor de altid bruger naturfarver,

fx til ponchoer, kunsthåndværks bluser og miniaturredukker. Staten er også kendt for sin ost, der minder mest om mozzarella.

Byen Oaxaca er grundlagt i 1529, den ligger i 1.550 meters højde og har et fremragende klima - aldrig for varmt, aldrig for koldt. Byen er opkaldt efter et træ af samme navn. Indbyggermæssigt eksploderede byen i 1960-erne og har i dag 500.000 indbyggere. Den 24.000 km lange Pan-American Highway, der går fra Alaska i Nordamerika til Sydamerika, går gennem Oaxaca.

Vi besøger det lokale egnsmuseum Museo Regional de Oaxaca, der frem til år 1800 var et dominikansk munkekloster. Herefter husede klostret soldater, der bestemt ikke skåned sine omgivelser. I 1994 forlod militæret stedet, og det overvejedes, om bygningerne skulle omdannes til konferencehotel, nedrives - så der blev plads til parkering, eller det skulle reetableres som et kulturcenter. Den sidste ide vandt. I dag ses et fantastisk bibliotek med 23.000 bøger alle fra før 1850 repræsenterende religion, videnskab, landbrug, minedrift osv. skrevet på 16 forskellige sprog. Et bibliotek der klimamæssig har perfekte betingelser for opbevaring, og som byen er meget stolt over. Samlingen er af stor forskningsmæssig værdi og skænket til universitetet. Museets udstilling af kostbare guldfund fra udgravninger på Monte Alban er imponerende. Der kan også ses en udstilling af de stenredskaber, man brugte til at bygge klostret med, en del af disse redskaber bruges stadig i de mindre landsbyer, hvor der fremstilles fremragende kunsthåndværk. Oaxacas mest berømte kirke Santa Domingo er fantastisk flot og forgyldt. Omkring egns museet er der beplantet en etnobotanisk have med de planter, som indianerne gennem århundreder har kendt, brugt og dyrket.

Monte Alban er et bjergkompleks, i hvis midte på et menneskeskabt plateau i 2.000 meters højde zapotekernes hellige tempelbjerg er bygget fra omkring år 500 f.v.t. Før første sten blev lagt, der for det meste var limsten, har man kendt Solens og Venus' cyklus, og man havde konstrueret en kalender. Alt dette er sket uden astronomiske instrumenter, og lang tid før man kendte kikkerten. Redskaberne har kun været det menneskelige øje og menneskenes skarpe iagttagelsesevner. En storslået og imponerende udsigt er der til bjergkæderne, der strækker sig horisonten rundt. Monte Alban bliver betragtet som den smukkeste af alle de mange tempelpladser i Mexico. Men man ved ikke, hvad komplekset tidligere har heddet.

Det var zapotekerne der byggede Monte Alban først med indflydelse fra olmekerne, siden fra mayaerne og Teotihuacán. Efter at Monte Alban var bygget færdig kom mixtekerne og brugte området, bl.a. til gravsættelser, men byggede altså ikke noget. Endelig kun få år før spanierne kom til Mexico, kom aztekerne til området og slog sig ned i dalen og brugte så vidt vides slet ikke Monte Alban.

Området har været beboet af omkring 25.000 mennesker. En stor del af tempel- og pyramideområdet er udgravet. På toppen af hver pyramide har der ligget et tempel. Der er ingen våben fundet på stedet. Hovedpladsen har været et politisk, økonomisk og ikke mindst videnskabeligt magtcenter. Præsterne var de lærde, og dem der havde magten. Det var dem, der blev spurgt til råds om, hvornår det var den bedste tid at så/høste majs, hvornår det var tid at gifte sig og andre betydende begivenheder i tilværelsen. De forskellige tider har bygget ovenpå det bestående, formentlig for at komme nærmere Gud, op til 5 gange så vi. En del af området er restaureret, andre dele står urørt, så vi klart kan se forskellen til det originale. De fundne hieroglyffer har man endnu ikke lært til fulde at tyde, men der arbejdes stadig på at løse gåden.

I modsætning hertil har man i Palenque haft stor succes med at tyde maya hieroglyffer, og i dag forstår man 60% af tegnene, men kun dem der står i sammenhæng med andre. Et er man blevet sikker på, nemlig at mayaindianerne havde et højt intellektuelt niveau, de fandt løsninger på store astronomiske og matematiske spørgsmål og opfandt den abstrakte talværdi 0. Man ved også, at de brugte piercing og narkotika.

Der er også fundet fossiler af fisk og havdyr her i 2.000 meters højde. Det betyder, at det har været havbund for 5 mio. år siden. Også her har alle bygningerne, såvel som det store areal mellem bygningerne, været dækket af stuk, for dermed at opsamle det kostbare regnvand. Arealer udelukkende med stuk har været malet hvidt, hvor der har været dekorationer, har der været malet med naturfarver. Man ved ikke, hvorfor man har lagt dette enestående kompleks netop her på toppen, hvad der er særdeles upraktisk, ingen vand og stenene skulle bæres op på menneskerygge. Der er fremkommet flere teorier:

1. Monte Alban ligger højt hævet og har dermed en dominerende plads.
2. Den smukkeste mulige beliggenhed. - Hvad jeg godt kunne fristes til at acceptere.
3. Astronomiske årsager, årets gang samt Venus og Solens cyklus.

Vores guide er ret overbevist om, at den tredje teori er den rigtige, et astronomisk solur som Stonehenge. Derefter fulgte en lang forelæsning med en ret overbevisende og meget matematisk beregning. Så os uden studenterhue skyndsomt accepterede den foreslåede teori. Frem til 1920 var området i privat eje. På den store plads blev der dyrket majs. Det må have været en meget besværlig arbejdsgang, at bryde stukken, der dengang dækkede hele arealet.

Efter det varme tempelbesøg på bjergtoppen var der tid til et forfriskende bad i svømmepølen, vandet er dog ekstremt varmt, så det er ikke meget, vi afsvales. Eftermiddagen er til selvstudium, så vi går en tur i byens centrum, der også er udnævnt af Unesco til "*verdens kulturarv*."

Oaxaca er også kendt for sine mange markeder. I centrum findes et af landets største markedsområder, derudover flere specialiserede handelsområder fx et med indianerkunsthåndværk. I et andet område er der mange små chokoladefabrikker, hvad jeg dog forgæves søgte efter. Der blev ellers sagt, at de var særdeles gavmilde med uddeling af smagsprøver, så det var noget af en fadæse, at en slikmund som skribenten aldrig fik disse herligheder indenfor sin rækkevidde.

En lille gruppe af os spiste middag på restaurant La Casa de la Abuela på 1. sal med facade ud til Zócaloen. Her blev der afholdt lokale dansekongurrencer, omkring de dansende stod en tyk kødrand af tilskuere, der højlydt gav deres begejstring til kende. Herefter gik vi til folkloreshow på Casa de Cantera. Hvor indianere fra syv forskellige regioner viste deres dragter og dansede til deres lokale musik. Vi blev placeret lige foran det seks mands store orkester, hvis instrumenter var saxofon, klarinet, trompet, tuba, trommer og stortromme. Tage var den "*heldigste*" af os, han havde kun 1,12 m. til stortrommen, skønt - for Tage vil gerne være i centrum. Utroligt så højt han råbte til os efter forestillingen.

Dagen starter som sædvanlig tidligt i bussen, der triller os ud af Oaxaca mod Ø. Tehuantepec er dagens mål. Der bliver spurgt, om vi kl. 4:21 observerede noget særligt, det havde dog ingen af os. Så fortælles vi, at et jordskælv på dette tidspunkt havde ramt Oaxaca, noget der på disse breddegrader sker næsten dagligt.

Efter kun 10 km. gør vi holdt i Sta. Maria del Tule - en mindre landsby. Der er lige noget, vi skal se, siger Vinni. Og det var der. Over et par gader går vi hen mod en låge, der sammen med det omkringliggende hegn indkredser en kirke og en større bevoksning. Nej, - der er jo ikke en større bevoksning, men kun et enkelt træ - og hvilket træ. Ved lågen er der et lille billetkontor, her køber Vinni en flok billetter a 3 pesos - passende til vort hold, og så vil stedets lokale guide, fortsætter Vinni, fortælle os om dette fantastiske træ. Vi kikker os forundret om, kan ikke få øje på omtalte guide. Men - vores guide er den 7-årige Alexandra på godt en meter, hende har vi næsten overset, skønt hun står klar i sin grønne guideuniform. Landsbyens skole er med dette projekt blevet verdensberømt. En del af børnenes uddannelse består i, at de behersker nogle ord i et utal af sprog, så de, uanset hvorfra turisterne kommer, kan fyre et par gloser af på det pågældende lands sprog, hvad også vi oplevede til efterfølgende stor applaus. På skift fungerer børnene som guide for den strøm af turister, der året rundt kommer for at se dette fantastiske træ, der er plantet i tiden omkring Jesus fødsel.

På billetten kan vi se træets data:

Træets lokale navn:	Arbol del Tule
Sorten:	Taxodium Mucronatum en sumpcypres
Alder:	2.000 år
Omkreds:	58 m
Højde:	42 m
Diameter:	14,05 m
Volumen:	816.829 m ²
Vægt:	636.107 tons

Sin lidenhed til trods guider Alexandra os scenevandt en tur rundt om det enorme træ, samtidig udpeger hun med et lille spejl forskellige former, som børnene har fundet i træet: Elefant, stol, sadel, gorilla, De tre vise Mænd, myresluger, delfin, fisk, hjortehoved, bagdel, kalkun, firben, egern, krokodille, svamp, hvidløg, løvemanke og så alle dem jeg sikkert har glemt. Jeg må nok indrømme, at der skal en særdeles veludviklet fantasi med i bagagen, for at følge med i alle disse navngivne former. Men besnærende var oplevelsen.

I haven ser vi en aciclepia, en smuk plante med en speciel blomst der minder om en japansk rislampe. Landsbyen og kirken er anlagt omkring det historiske træ, som er det absolutte grundlag for byens eksistens. På torvet køber Vinni og Louise en hel sæk appelsiner og en kæmpe vandmelon, så kan vi læske ganen, når vi bliver trængende, siger de – altså trængende til at læske ganen.

Information:

Piger, der fødes, får inden en uge lavet hul i ørerne. Der skal betales for barnedåb i den katolske kirke, det har mange ikke råd til, så derfor er mange ikke blevet døbt. Muligheder er der dog for at finde gudforældre, det er en ære at være gudforældre, men samtidig en økonomisk belastning. Man kan være gudforældre for maden til barnedåbens fest eller måske bare for kagerne. Men man kan også være gudforældre for skolen eller de materialer, der bruges på skolen, så undertiden er der mange gudforældre. Fra 9-års alderen går børn til alters, det gør de flere gange, før de når konfirmationsalderen, og hver gang er de fint klædt på.

Mexicanerne er gode til at holde fest, ikke noget med højtidelige indbydelser. Impulsivt holder de bare en fest, uden at nogen overhovedet har tænkt på indkøb af mad og andre for os nødvendige

ting. De fester bare med, hvad de har, og sådan er det. Når der holdes fødselsdagsfest, serveres der normalt fødselsdagslagkage med flødeskum, her er det helt normalt, at fødselaren får dyppet hovedet i lagkagens flødeskum. Muligvis kan det være morsomt, men synes dog for os at være en skør og temmelig ulækker ide.

Mexico har utrolig mange mindedage: Chaufførernes dag, lærernes dag, kirkens dag, kvindernes dag, byens dag, landets dag, hærens dag, dødens dag, lovens dag og sådan kunne der blive ved længe – meget længe.

I børnehaveklassen starter nogle allerede i en alder af 3-5 år. Skolegangen i Mexico er obligatorisk fra barnets 6. til 14. år. Men det er dog langt fra alle, der kommer til at gå i skole. Undervisningen samt de grundlæggende skolebøger er gratis, eleven får udleveret en liste over andre skolebøger og andet skolemateriale, som eleverne for egen regning skal erhverve sig, inden de får lov at begynde i skolen. Dertil kræves, at eleverne ejer en træningsdragt og to skoleuniformer. Mange familier har simpelthen ikke råd til disse udgifter, så en stor del af børn fra fattige familier kommer aldrig i skole. I stedet må de hjælpe til med arbejdet i marken eller i hjemmet. De børn, der kommer i skole, har yderligere det problem, at der er mangel på flere skolebøger. Også lærere er der mangel på specielt til sprogundervisning, måske hænger læremangelen sammen med deres beskedne løn, de højst lønnede lærere får 8.000 pesos om måneden.

I skolerne sker en politisk indoktrinering. Hver morgen holdes en ceremoni, hvor eleverne med høj røst takker præsidenten, guvernøren og andre højt placerede personer i det politiske system for deres indsats. For den velhavende del af befolkningen findes der dyre privatskoler. Analfabetisme i Mexico har været et stort problem, de seneste år er der dog rettet meget op på dette forhold, så i dag taler man om ca. 10% analfabeter.

Den obligatoriske skole kaldes 1. del. De udvalgte, der er nået videre, har nu mulighed for at få 3 år, kaldet 2. del, det svarer til vores tidligere real eller 9.-10. klasse. Herefter følger 3 år kaldet forberedelse, svarende til vores gymnasium. De første 3 år på universitetet svarer til en bachelorgrad. Herefter yderligere 3 år på universitetet svarende til en kandidatgrad, for at opnå PHD studeres yderligere 4-6 år.

Skattesystemet i Mexico lyder for os danskere tillokkende. Alle offentlige ansatte betaler skat. Alle andre opgiver selv, hvad de har tjent, og det er bestemt ikke meget. Den største part tjener ifølge egne opgivelser stort set ikke noget som helst. Vinni fortalte om et eksempel, hvor hun gik til kiropraktor med sin ryg. Efter behandlingen bad hun om en faktura, fordi hun skulle bruge den som bevis for udgiften overfor sin private sygesikring. Kiropraktoren fik dermed store problemer, for han havde allerede brugt sin årskvote for, hvad han offentligt havde lyst til at tjene. Måske er netop dette årsagen til, at Mexico er en arm og forgældet stat. Ingen har lyst til at yde noget som helst til staten, de vil se resultatet først, og resultatet kan først ses, når nogen har ydet noget - en ond cirkel.

Det er ikke normalt for en mexicaner at have en sygeforsikring, og dem der har det får ikke regningen betalt, men kun en rabat på udgiften. Mexicanere, der søger lægehjælp, risikerer at blive ruineret.

En specialitet for Oaxaca egnen er, at hvis en familie kun får drenge, så opdrages den yngste dreng som en pige, klædes i pigetøj, laver husligt arbejde, bliver ikke gift og må i stedet passe forældrene. Denne "pige" er stolt af sin position i familien, og disse "piger" mødes ofte til fælles arrangementer.

Næste stop er hos et stort familieejet tæppefirma Liis Laah-Di. I væverummet bænkes vi omkring væven, der serveres en drink, og vi får vist, hvordan ulden kartes for rengøringens skyld, før den vaskes, et hårdt og krævende arbejde oplevede de, der forgæves gjorde forsøget. Ulden, der kan være fra både får og geder, spindes efter vask til en garntråd, det ser pærelet ud, men de modigste af os, der turde gøre forsøget, konstaterer hurtigt, at det er det bestemt ikke. Herefter farves garnet, hvad der sker ved kogning i 3-4 timer. Til farvning bruges udelukkende naturprodukter. Indianernød giver brunt, mos fra klipper giver grønt, instasietræt giver sort og skal samtidig være uld fra sorte får, aninplanten giver indigo blå og er den dyreste indfarvning og en tageteslignende blomst giver gult. Bladlus bruges også i farvning til rødt, med lime kan bladlus danne 60 forskellige rødlige nuancer. Bladlus bruges for øvrigt også i Danmark til farvning af keramik og farvning af spegepølser. Det vil jeg huske på, næste gang jeg fristes til at købe den røde Tre Stjernede. Hanne plejer ellers at sige, at røde spegepølser er en blanding af fedt og farvet fedt, men det passer altså ikke, det er en blanding af fedt og bladlus. Betyggende at vide. Det sidste naturprodukt vi fik forklaret om, var roden af amole, den giver? ja, se det fangede den dårlige journalist ikke, han sad midt i en historie om bladlus og spegepølser. Men andre mere kvikke hoveder havde fattet, at amolerod bruges til at vaske ulden med, da den ikke udtørre ulden for sit naturlige fedt. Endelig bruges der blade til at fikserer farven med.

Nu var der jo en del på holdet fra Djævleøen, de var ret usikre overfor, hvad der var får, og hvad der var geder. Her afleverede Louise en skudsikker iagttagelsesregel, får - det er dem, hvor halen hænger nedad, geder - det er dem, hvor halen stritter opad. Eller var det omvendt?

Det tager ca. to måneder for en mand at fremstille et tæppe på 1,30 x 2,00 meter. De mere komplicerede mønstre kan tage op til 6 måneder for en mand. Efter den belærende og interessante fagundervisning, blev vi - helt tilfældigt - sluppet løs i tæppefirmaets salgsløkkale. Her stod en større flok sælgere, der fremviste de mange flotte tæpper, for flotte er de faktisk. De mønstre, der bruges her i firmaet, er i stor udstrækning mønstre fra det nærliggende Mitla Tempel.

Der blev vist frem, kikket, beundret og pruttet om priser, og bussen blev belastet med endnu en hob af poser og tasker. Hvordan skal det gå, når vi til sin tid skal med flyveren? Og der er endnu mange dage til indkøb. Jo, der blev skam solgt en del tæpper til gruppen. Men vi gjorde også den oplevelse, at hvis man betalte med kontanter, så var det muligt at få en ekstra rabat, den mulighed var der ikke for os, der betalte med kort, os der ikke lige havde 100.000 pesos på lommen. Det skal også indrømmes, at i forhold til den brugte arbejdstid, så var tæpperne meget rimelige i pris. Nå nej, billige er nok for stærkt et udtryk for en jyde.

På vores videre vej gennem Mexicos land passerer vi i et meget øde område et fængsel. I grove træk minder det noget om en indhegnet dansk minkfarm med kontrollårne i hjørnerne. Snakken går i bussen, og pludselig spørges der, om nogen ved, hvad forskellen er på et fængsel og en zoologisk have? Der kommer ingen bud, hvorefter det berettes, at til et fængsel betales ikke entre.

Vi er nu nået til Mitla Templet, et af zapotekernes vigtigste områder godt beskyttet af et yderst effektivt hegn af tætplantede to meter høje kaktusplanter. Til templets gravkamre har man brugt

sandsten, der er et blødere materiale end limsten. Derfor har man kunnet skære sandstenene til sirlige stenmosaikmønstre og sammensat dem som mure uden brug af bindemiddel. Nedgangen til gravene er en meget lav tunnel, så lav at vi skulle kravle frem. Også væggene nede i graven bestod af sirligt udskårne mønstre, de mønstre vi netop havde set på tæpperne.

Det er blevet frokosttid, så der stoppes ved Restaurante Donaji. Maden er rimelig og servicen er god. Også her serveres flere af retterne med den tidligere omtalte molea chokoladesauce, så jeg fandt noget andet. Denne gang hedder øllet Victoria 4%.

På den videre tur gør vi holdt ved et brændevinsdestillat. Her fremstiller de en speciel type mexicansk tequila under navnet mezcal. Det er præcis som i Frankrig, hvor cognac er fra distriktet Cognac og kun derfra, de der laver en tilsvarende drik udenfor Cognac området må ikke bruge navnet cognac, de kalder så drikken for brandy. Her bruger de altså navnet mezcal. Stedets rundviser fortæller os om fremstillingsprocessen, der starter med det inderste af en agave, der har mindst otte år på bagen. De brændes på et bål, hvorover lægges sten, når stenene er tilstrækkeligt varme, trækkes de til side og agaveanasen, som man kalder hjertet af agaven, lægges i bålet, hvorefter stenene igen lægges over. I tre døgn ligger agaveanasen her, hvor de dels koges, dels ryges. Herefter presses agaveanasen til en masse, der hældes i 500 liter store kar, der står over ild. Efter tre dage løber væsken ud som 70% alkohol. Varen er klar til salg efter 18 måneder som blanco og efter 24 måneder som 45% anejo. En ægte tequila/mezcal skal være fremstillet af 100% agave, heraf findes mange mærker. De mere almindelige og billigere tequila er iblandet sukkerrør.

Mezcal har en speciel røget smag, og fås med tilsætning af mange forskellige urter og smagsstoffer. Disse fik vi rig lejlighed til at smage i den lille butik, vi - helt tilfældigt - kom igennem, inden vi igen skulle entre bussen. I agaven lever en orm, den betragtes som en udsøgt delikatesse. I bestemte og dyrere udgaver af mezcal findes disse orme, der tydeligt ses i flaskerne. Jeg observerede ingen, der købte flasker af denne udgave af mezcal. Også forskellige former for souvenir handles der med, tænk, en enkelt faldt for en stor udgave af måneguden i plastic, ja, det er helt utroligt, hvad folk fra Djævløen kan falde i trance over. Der udvistes en enestående energi ved bardisken, en enkelt var så flittig, at han faldt op ad trappen til bussen. På den efterfølgende tur var der adskillige, der tog sig en blund i bussen, på trods af turens mange sving på bjerghylderne.

Til fremstilling af den omtalte mexicanske brændevin ses bjergskråninger spækket med kultiverede agavemarker, selv på forholdsvis stejle bjergskråninger der synes utilgængelige, er der plantet agave, i stil med når vi ser vinmarker. En traktor ville her ikke være til nogen nytte, men straks trille ned i dalen. Ind imellem er der bananpalmer og papaya og oceaner af forskellige kaktusarter. På markerne vandrer kohejrer i hobetal, og over det hele svæver igen flokke af gribbe. Selv en kakadue ser vi.

Pludselig observerer vi, at vegetationen ændres markant, palmer er nu den dominerende vækst, vi er kommet ind i det tropiske klima. Flere gange kører vi over udtørrede flodlejre, kommer til en opdæmmed sø, hvor man bruger de sparsomme vandmængder til fremstilling af elektricitet.

Langs vejen ses af og til et kors med billede, ofte er der her lagt forskellige former for erindringsgaver og blomster, der som regel er af plastic. Det er private mindesteder, hvor der er sket trafikdrab. I Mexico er det ofte de svage trafikanter, såsom fodgængere, det går ud over. Biler har normalt for vane at køre tæt på midterlinjen for at undgå fodgængere, men af og til går det alligevel galt.

Selv om turen generelt ikke blev spækket med historier, så hørtes de dog enkelte gange: En dame på ferie på Copacabanastranden ved Rio de Janeiro var blevet advaret mod at gå med guldsmykker. Det trodsede hun og tog en tynd guldkæde om halsen, med det resultat at en person der kom imod hende greb om guldkæden, og væk var den og han. Tre dage senere gik hun samme tur uden guldkæde, en person kom til hende og spurgte, om det var hende, der fik stjålet en guldkæde forleden. Damen sagde glad ja og var tæt ved at falde manden om halsen, men i stedet får hun en syngende lussing med ordene: *"Den var kun 8 karat."*

De mange snaps var årsag til, at vi ret hurtigt måtte gøre holdt ved et mindre cafeteria, mange var trængende – til en is, en kop kaffe eller noget usundt slik. Toiletstandarden var her på et uhyre lavt niveau, et niveau der ville skræmme en dansk dyrlægekontrol fra vid og sans.

Information:

Hvem har ret til jorden? Som fx de her nævnte agavemarken i bjergene. Dette er et af Mexicos store politiske og juridiske problemer, som man trods mange års diskussion stadig ikke har fundet ud af. Oprindeligt har indianerne som et nomadefolk bevæget sig rundt i landet, hvor der var føde at finde først og fremmest i form af jagt og fiskeri. Dengang var agerbrug af mindre betydning. Men i dag er nomadekulturen uden reel betydning. Derfor opstår der ofte stridigheder om retten til jord selv i disse svært tilgængelige bjergarealer. Af og til viser det sig, at en bjergskrånning, efter at være kultiveret, alligevel ikke er produktiv nok, så bliver stykket bare forladt med det resultat, at naturens oprindelige vegetation er ødelagt.

Mexicos nationalsport er uden tvivl fodbold. Den største skam, der kan overgå landet Mexico, er at tabe til storebror USA, det gjorde de ved sidste VM, det blev en national sørgedag. Til gengæld hører Mexicos landshold i kvindefodbold til verdens elite.

Ved OL sommerlege i Mexico City i 1968 (se 1968) var der i befolkningen stor utilfredshed med at påtage sig denne store udgift for det fattige land. En demonstration på det tidligere omtalte De Tre Kulturers Plads i Mexico City (det gamle kloster) udviklede sig til en masse dræbte militæret under 10 demonstranter, uofficielt dog langt flere, men det er aldrig blevet oplyst, episoden blev dysset ned.

Vi er nu nået frem til Tehuantepec, herfra er der kun 17 km. ud til Salina Cruz ved Golfo de Tehuantepec, som denne del af Stillehavet hedder. Vi indlogeres på et dejligt hotel pænt og rent. Overalt på hotellet ses barokke vægdekorationer, de består af liggende 5-6 meter lange kæmpemennesker kvinder og mænd, der slynger sig i forskellige vegetationer. Mange af os benytter straks lejligheden til en tur i svømmepølen, der ligger i den flotte park, der med en smuk og varieret vegetation omkranser hotellet.

Byen Tehuantepec betegnes som yderst kedelig, så ingen af os går på bytur og har vel også behov for at slappe lidt af. Så vi spiser alle aftenens middag på hotellet. Det skulle også vise sig at være et godt valg, flere af os vælger en meget velmagende fisk, der minder meget om vores rødtinge. Hertil vælger Hanne og jeg en mexicansk tør og meget velmagende hvidvin. Vin drikkes der ellers ikke meget af i Mexico. Efter vores mening er deres hvidvin langt bedre end deres rødvin. Efter fisken får vi kaffe og brandy. En herlig middag hvor det gode selskab naturligvis gjorde aftenen endnu bedre. I det hele taget blev det et meget behageligt og afslappet ophold indendørs som

udendørs, men selve byen oplevede vi altså ikke, og det skal vi ikke ærgre os over, blev der sagt. Men hvad er nu det? På vej hjem til "reden" opdager vi, - månen er væltet, det er nok den hvidvin.

Som vi efterhånden har vænnet os til, starter dagen tidligt. Dagens rute går fra Tehuantepec mod Ø til San Cristóbal. I modsætning til hvad vi tidligere har kørt igennem, er området meget fladt, en stor del er sump, der undertiden oversvømmes fra Stillehavet. Det sker også, at vejstrækningen er lukket på grund af storm. Vejen er ellers i udmærket stand, der er dog ingen midterrabat. Men på en vis del af strækningen er der mellem de to vejbaner en niveauforskel på op mod ½ meter, dette er kun markeret med en lille cementsøjle for hver ca. 100 meter, så det er meget klogt for bussen og andre trafikanter at holder sin bane. På et tidspunkt ses en større gruppe vejarbejdere, vores chauffør Raul stopper op ved dem og giver dem nogle pesos. Årsagen er, at vejarbejdere får en meget lille løn, og er på det nærmeste afhængig af, at vejfarende giver dem et bidrag. Det er noget, mexicanerne ved, og det bliver accepteret. Det samme gælder for ambulancefolk, der stopper op i et vejkruds, hvor de lader "hatten" gå rundt.

Mexico er et land, der har alle former for natur bjerge, højsletter, lavsletter, ørken, urskov, hav, floder, vandfald og nu har vi altså også oplevet sump. Her som i det meste af Mexico findes der slanger og skorpioner, som vi "desværre" kun ser i flasker. Myreslugeren hører også med i dyresamlingen, men også den glimrer ved sit fravær.

Det flade land, en tårnfalk, en skarv og pludselig ser vi syv vindmøller - og sandelig, om ikke også der står Vestas på dem, vi føler os næsten hjemme i drømmeland. Men så dukker en ibis op og en mangoplantage, og så vågner vi igen. Det er ellers kun ganske få vindmøller, der ses i Mexico.

Datoen er 14. feb. valentinsdag, hvor ungdommen vælger sin udkårne, også her er denne dato gjort til en kommerciel festdag, overalt går der sælgere med hundredvis af oppustede hjerteballoner og blomsterhandlerne er yderst aktive, de har gode dage.

Efter et par strække ben pauser er vi nu nået frem til Grijalvafloden. Det er frokosttid, og vi stopper op ved restaurant La Palapa de Amado. Restauranten er bygget i en meget speciel konstruktion et kæmpestort rundt rum, hvis tag er flettet af palmeblade og holdt oppe af en skibsmastlignende stolpe. Rummet virker nærmest som et stort cirkustelt. Igen er der fisk på menuen, et stort fad med de forskellige fisk i rå tilstand vises frem, priserne nævnes, og der vælges. Jeg faldt for en havkakerlak, ja, det hed den virkelig, den minder i udseende meget om en krabbe. Det var et særdeles godt valg, smagen var perfekt, men meget mad var der bestemt ikke i en sådan skabning, til gengæld var den ekstremt dyr. Ja, hvad gør man ikke for at blære sig. Der drikkes øl over hele linien, her har de et par specielle øltyper, dels med citron og dels med citron og tabasco, begge typer serveres med salt på kanten af glasset. Selvfølgelig prøvede jeg den mest ekstreme, den smagte kort og godt ganske forfærdeligt. Lige før vi igen skal forlade "cirkusteltet," kommer to dygtige musikere, de giver et par numre på marimba, det lyder bragende godt i det store rum. Men desværre - vi skal videre på vores jagt efter oplevelser.

Vi er nu nået til dagens højdepunkt, en sejltur på Grijalvafloden ind gennem Canón del Sumidero, som er kløftens mexicanske navn. Efter at alle er iført redningsveste, entrer vi to speedbåde. De første minutter sejler bådene med fuld fart ind i kløften, væk fra byen og trafikken. Efter kort tid er al menneskelig støj forsvundet, bortset altså fra de to larmende speedbåde, vi burde i stedet have haft en robåd, men så havde turen taget flere dage. Kløftens stejle klippevægge er på det højeste punkt 1.000 meter, det giver en fantastisk fornemmelse i den forholdsvis smalle kløft. Da spanierne

kom til Mexico, var der en indianerstamme, der ikke ville overgive sig, i stedet styrtede de sig ud fra den 1.000 meter høje klippe. Et par steder har vandet i århundreder piblet ud gennem de stejle klippevægge, og dannet de mærkværdigste paddehattelignende formationer. Når bådføreren opserverer noget interessant, hvad vi må konstatere, at han har et særdeles trænet øje til, sagtner han farten og sejler stille hen, hvor den pågældende seværdighed er.

Grijalvafloden og kløften er et eldorado for de mange dyrearter, der her holder til. Naturligvis ser vi flest af de arter, der bevæger sig over vandoverfladen. Alene af hejrer er der 6 forskellige arter blå hejre, silkehejre, sølvhejre, kohejre, trefarvet hejre og den gultoppede nathejre. Også her holder flere arter af gribbe til samt skarver, der sidder og basker med vingerne for at få dem tørre. Skarven har nemlig den ejendommelighed, at skønt de er svømmefugle, har de ikke det for svømmefugle normale beskyttende lag olie i fjerene, så hvis de ikke bliver tørre, så drukner de. Den flotte, stolte fiskeørn er blandt de mere sjældne fugle vi ser. Af pattedyr ser vi leguaner, mara, aber og adskillige krokodiller op til 20-30 meter, eller var det 2-3 meter. Det blev bestemt en meget stor naturoplevelse. Med forbavselse opdagede vi, da vi var kommet tilbage, at sejladsen havde taget et par timer. Hele tiden havde vi været opslugt af den store og imponerende naturoplevelse.

Chiapas Provinsen er den sjette mexicanske stat, vi besøger på turen. Dens symbol er netop Canón del Sumidero. Vegetationen her er uhyre varieret med et utal af arter. Det med planternes navne er meget svært, for den samme plante har forskellige navne i de forskellige egne af Mexico. Men johannesbrødtræet og søjletaksen dem kender vi da. Det med flere navne på den samme genstand gælder ikke kun i planteverdenen, men også indenfor mange forskellige andre kategorier.

Med de store naturoplevelser i bagagen kører vi til Hotel Arrecife de Coral i byen San Cristóbal de las Casas. Byen ligger i 2.000 meters højde, blev grundlagt i 1528 og er centrum for den stolte indianerkultur i Chiapas Provinsen, en kultur der har formået at udvikle egne traditioner. Hotellet er nydeligt og i middelklassen. Værelset er dekoreret med et enkelt maleri forestillende en mexicansk landsbygade. Her, som alle tidligere steder, er der *"skilsmisssenge,"* som jeg kalder senge, der er adskilt med et natbord. Problemet er dog ikke så stort, for begge senge er dobbeltsenge, så der er rigeligt med plads til en visit, hvis dette måtte være ønsket. Der er endda to puder i hver seng. Omkring hotellet er anlagt en hyggelig parklignende have. Aftenens middag spiser vi på hotellet. Hanne vælger en mexicansk kødret, jeg vælger gordon bleu. Begge er vi godt tilfreds med det valgte, delikat og velsmagende, her hedder øllet Sol 4½%.

I hotelreceptionen hænger en tavle med valutakurser. Jeg undres over, at kurserne er meget anderledes, end hvad vi tidligere har set. Nu er det jo ikke så let for en analfabet som jeg at tyde de spanske gloser, så mon - - - men - da jeg kommer til tavlens bund, står der - suite. Hvor dum kan man være, først da bliver jeg klar over, at jeg var, som man siger *"fanget på det forkerte ben."*

Gaderne i San Cristóbal er alle som slået efter en lineal, og alle er ensrettede. Visse steder er der blinklys, de steder der ikke er blinklys, har de et snedigt system, en pil viser, hvilken vej man må køre, og farven på pilens baggrund viser, hvem der har forkørselsret, en sort baggrund betyder kør, en rød baggrund betyder stop – så enkel. Ganske ofte ser man datoer som gadenavne som fx her i San Cristóbal gadenavnet 28. august.

Efter en god nats søvn starter den nye dag med en byvandring til guvernørpaladset, der er bygget i barok i 1528. Videre til byens katedral Templo de Santo Domingo de Guzman, der blev påbegyndt i 1547. Her residerede munke og senere den dominikanske biskop Fray Bartolome de las Casas, som

byen er opkaldt efter, tidligere hed byen Villa Real. Kort efter at spanierne havde erobret Mexico, støttede biskoppen den indianske befolkning, han kæmpede for deres rettigheder overfor spanierne og fik gennemført flere væsentlige ændringer for dem. Derfor var biskop Bartolome meget værdsat af indianerne. Katedralen blev en overgang brugt som hestestald. De udvendige udsmykninger på bygningen blev ødelagt op til den højde, rytterne kunne nå fra deres heste.

San Cristóbal har en multietnisk befolkning, det er årsag til, at der er mange kirker i byen, kirker der tegner de forskellige trossamfund. Byen er også centrum for de mange indianerlandsbyer i omegnen. Disse landsbyer har hver for sig deres egne strenge regler for religion. De der ikke kan vise den fornødne opførsel og indordne sig under disse normer, må flytte, og det sker som oftest til San Cristóbal. Dette er netop årsag til, at San Cristóbal er et urocenter i Mexico. Af Mexicos 105 mio. indbyggere er ca. 12 mio. 100% indianere. De mandlige fuldblodsindianere har næsten ingen skægvækst. Ca. 400 forskellige indianerstammer er der i Mexico, kulturelt er de meget forskellige, det gælder også sprog, hvor flere af stammerne ikke taler spansk, men kun deres eget stammesprog.

Turen går til en af disse omegnslandsbyer Zinacantán. Byen har en velfungerende kostskole, og indbyggerne udstråler glæde og positivitet. De modtager gerne råd fra fremmede, det gjorde de bl.a. fra en nonne, der havde anbefalet dem at dyrke blomster. I dag er byen kendt for sine fine afskårne blomster, der sælges over hele Mexico. Frugter og grøntsager produceres også i store mængder. Straks vi kommer til byens Zócalo, køber vores guide billetter på det lokale turistkontor, for det koster entre for turister at besøge byen. På samme tid overfalder hun af tre personer to smukke indianerpiger klædt i strålende blå kjoler og en enkelt dreng, deres opgave er at få turister til at besøge netop deres hjem, hvad der naturligvis er en lille bagtanke med. I tilfældet her var det drengen, der vandt, for Vinni havde den opfattelse, at det var hans tur.

Først skal vi lige gøre en visit i byens kirke, som vi har for vane, den ligger her på Zócaloen. Kirken er katolsk og ret lille. Den er meget specielt udsmykket, masser af blomster, hvad der vel ikke kan undre, et kæmpekors, kulørte lyskæder som i et tivoli og andet skrækkeligt tingeltangel. Det flotteste inventar er så afgjort alteret, der er skåret af rosentræ. En lille gruppe indianere sidder på de øverste bænke og messer, dvs. det er egentlig kun en enkelt af mændene, der højlydt messer for resten af gruppen. Ingen lader sig mærke med, at vi går rundt og studerer deres gøren. En messedreng øjner muligheden, straks styrer han hen mod os med sin indsamlingsbøsse, det giver en håndfuld pesos, så er vi velsignet til dagens videre færd. Kirken er en stor del af mexicanernes liv, mange går i kirke hver morgen.

Udenfor kirken venter drengen trofast og viser os ud i landsbyen og ned af den gade, hvor han har sit hjem. Selve hjemmet er yderst spartansk, vi ville nærmest kalde det for et udhus. Gulvet er den bare jord, og væggene er lerklinede. Hjemmet har tre rum stue, soveværelse og køkken. Udover to senge er der næsten ingen møbler, men et lille tv har dog fundet plads på en beskeden hylde. Den lille have, hvor kyllinger render rundt mellem majs, salat og persille, dyrkes efter bedste formåen. I øjeblikket er de i færd med at bygge et lille drivhus, hvor taget udgøres af plastic. Nedtrampet i havegangen finder jeg en LEGO-klods - - - tænk - en dansk LEGO-klods, det var ret morsomt.

Familien består af et par halv voksne piger og tre mindre drenge, de serverer tortilla fyldt med syltede peberfrugter og ost for os, dertil skænkes os et glas af deres lokale drik ponch. Familiefaren er gået i druk og har forladt hjemmet - formentlig til USA. For at opretholde livet og hjemmet er moren og børnene gået i gang med at fremstille kunsthåndværk primært i form af vævede stoffer, tæpper og bluser. Alle disse smukt forarbejdede ting i stærke farver er hængt op under et halvtag.

Og så sker det igen, - der kikkedes, beundres, prøves og pruttes. Forskellige tøjstykker får familien dermed solgt.

Der er ikke arbejde nok til alle mænd i disse indianerlandsbyer, derfor rejser en del af dem ud for at finde arbejde - fortrinsvis til USA. Nogle af dem vender aldrig tilbage til kone og børn. Derfor har en gruppe indianerkvinder slået sig sammen i et kvindekollektiv, hvor de fremstiller mange forskellige ting i kunsthåndværk, som bliver solgt fra en speciel butik.

Endnu en indianerlandsby skal vi besøge San Juan Chamula, her bor chamulaindianerne. Da vi kommer til det store byskilt, står der med kæmpe typer hen over vejen 59.005 indbyggere, formentlig er det med opland. Det kan undre, at byen i beskrivelsen kaldes en landsby. Hvad tror du, koldingenserne ville sige, hvis vi kaldte deres by for en landsby. Også her må vi betale for at besøge deres by, et underligt system for de vil jo gerne have, vi kommer, så vi kan få brugt nogle pesos netop i deres by. Disse turistpenge har man her i San Juan Chamula brugt til at bygge et traditionelt hospital for. Derudover er healing en meget udbredt behandlingsmetode i Mexico.

Landsby eller ej så ser disse byer stort set ud som alle andre byer bortset fra befolkningen, der næsten udelukkende er fuldblods indianere og for det meste klædt i farvestrålende dragter. En del af mændene bærer en tyk fåreskindskofter med et broget bælte og halvlange bukser. Her midt på dagen synes det at måtte være en tung og varm beklædning, men om morgenen og aftenen er der her i 2.000 meters højde ret så køligt. De mænd, der er valgt af borgerne som religiøse ledere, er klædt i sort.

Når jeg hører navnet indianer, så har jeg for mit indre blik billedet af en flot, høj, fjerprydet, brun mand på hest med bue, pil og tomahawk. Sådan stod der i indianerbøgerne fra min drengetid, men virkelighedens indianer er en ganske anden. Alle mænd går med bredskygget hat, og alle kvinder er i farvestrålende dragter. Her i San Juan Chamula er sælgerne mere aggressive, end vi tidligere har oplevet på turen, og befolkningen vil absolut ikke fotograferes. Det store opland bebos traditionelt af landbrugere.

Skønt samfundet også her er underlagt den mexicanske lov, så følger den enkelte by helt sin egen lov. På Zócaloen nedsættes en folkedomstol, her bliver tvistigheden belyst, og tilskuermængden giver deres besyv med. Ofte er det et problem omkring skelrettigheder, hvad vi kender så godt fra vore hjemlige himmelstrøg. Vi overværer en af disse tvistigheder, hvor mænd på skift hopper op på en forhøjning og giver deres mening til kende, mens en hundredtallig omkringstående skare højlydt udtrykker deres behag eller mishag. En dom i Mexico kan efter vores opfattelse virke meget overraskende. Fx er det ikke usandsynligt, at dommen for et mord kan være, at morderen og hans familie dømmes til at påtage sig forsørgerpligten for den myrdedes familie resten af livet. Det kan være en meget hård straf for den familie, der i forvejen har svært ved at klare sig økonomisk. Også politiske diskussioner kan foregå på den maner på Zócaloen. Magten i Mexico er delt mellem kirken, politikerne og shamanen, som er medicinmanden.

Vi er kommet til byens altdominerende kirke San Juan, der betyder Johannes Døbereren. Også denne kirke er romersk-katolsk, men den er i høj grad iblandet gammel indiansk mayagudsdyrkelse. Udenfor kirken står en ung mand, han fyrer en raket af, umiddelbart herefter affyrer han et kanonslag, som han tilsyneladende holder i et rør i hånden. Braget lyder ud over kirkepladsen. Straks bener den unge mand ind i kirken, hvor han tilslutter sig sin lille familiegruppe. Fremgangsmåden er en helt normal tradition, og tradition er en vigtig ting for mexicanerne.

Den unge mand har sendt et signal til Gud: *"Kære Gud: Nu må du høre ordentlig efter, for min familie har en vigtig bøn til dig."*

Fyrværkeri bruges meget i Mexico ikke kun i religiøst øjemed, hvor man forsøger at tilkalde sig de højere magters opmærksomhed med raketter og store brag. Men bruges også ved alle andre former for fester. Faktisk hørte vi dagligt kanonslag.

Mange - rigtig mange kirker har vi set, ikke blot på denne tur men på adskillige andre ture, men aldrig har vi dog set en kirke der i den grad overraskede som denne. Der er ingen faste bænke i den meget store kirke. Hele gulvet er overalt dækket med grangrene og grannåle fra silkefyr. Langs væggene står modeller af helgener i glasmontre – vel over 50, og det lyder ikke usandsynligt, for indianerne har ca. 800 forskellige guder. Foran de fleste er der tændt vokslys. Skulle en af disse helgener have skuffet sine tilbedere, har disse ret til at vende ham om, så han står og skammer sig med ryggen ud mod kirkegængerne, dette så vi dog ikke eksempler på. Rundt på gulvet sidder indianere i mindre og større grupper, fra en enkelt op til en halv snes stykker. De synes også at hygge sig, drikker cola og spiser medbragt mad. Hvis ceremonien trækker ud, ja, så overnatter de bare på gulvet i kirken. Også de indianere der sidder på gulvet, har tændt vokslys, som stilles i en klat stearin på gulvet for at stå fast. Der svinges med røgelseskar og bedes højlydt uden den mindste generthed over for os turister. Hos en gruppe indianere sidder en ældre kvinde med en levende hane, hun gnider hanen op og ned af ryggen på en dreng, der sidder foran hende. Ifølge deres tro vil disse gnidninger trække ondskaben ud af drengens ryg og over i hanen. Når medicinkvinden føler, at nu er det onde overført til hanen, så tager hun ved hanens hoved - et hurtigt ryk, og hanen er død. Familien beder fortsat, mens hanen lægges på gulvet. Her bliver den liggende, også efter at familien har forladt kirken. På vores rundtur i kirken ser vi tre døde, efterladte haner. Disse bliver ikke brugt til føde, men gravet ned af kirketjeneren, eller hvad en sådan hedder på disse kanter. Hvis sulten er markant, kunne man måske fristes til at tro at - - - nå nej, troen er stærk.

Skønt det er en ganske almindelig onsdag eftermiddag, er der vel hen mod et par hundrede mennesker i kirken, det høres på den konstante pludren af menneskestemmer, ikke tyst som vi kender fra mange af vores kirker. Af vokslys er der sikkert tændt omkring 1.000 i flere farver, men langt flest hvide, sammen med de svingende røgelseskar giver det en meget varm og kvalm luft i det ellers så store kirkerum, der hvad gulvet angår, til en vis grad minder om en lade i høsttid. Yderst ejendommeligt er det, at den romersk-katolske kirke, som kirken her hører under, accepterer disse former for tilbedelse, man kunne fristes til at tro, at der er god økonomi i at acceptere disse afgudslignende tilstande. Katolikker har vel altid haft et vakst øje, hvad økonomi angår. Den katolske kirke kan jo dermed også tælle Mexico med som et katolsk land, skønt den katolske tro kun går 500 år tilbage. Vi kan vel også med rette spørge, hvem der i virkeligheden er den sande Gud? Enhver er salig i sin tro.

Efter disse to oplevelsesrige besøg i indianerlandsbyer, som efter vores opfattelse dog ikke er så meget landsbyer, går turen til hotellet, hvor der er tid til en lille afslapper før næste oplevelse. Vi er dog nogle stykker, der ikke nænner at slappe af, når vi nu er kommet *"så lånt væk fra æ dar,"* så vi tager en byvandring i San Cristóbal. Her fornemmer vi byens særdeles aktive liv med helt utrolig mange salgsboder, overalt hvor vi bevæger os, er de at finde. Udbuddet af varer er helt enormt, flotte tasker, kurve, punge, bæltter, vævede tæpper, sjaler, alt sammen i indianernes traditionelt stærke og glade farver og til yderst beskedne priser, så vi køber lidt af hvert.

Hanne, der i næsten enhver tænkelig henseende er et ejegodt menneske, synes, at hun skal støtte samtlige indianere i landet, og det anstrenger hun sig gevaldigt for. Jeg frygter, hun har glemt, at der er 12 mio. af slagsen. Ind imellem køber Hanne lidt siger hun, - meget siger jeg. Dagens udbytte blev tyggegummi, skønt ingen af os kan fordrage at gå og gnaske, pung, bælte, sjal, bluse, tæppe, strikket tøjfrø, grydelapper og så alt det jeg har glemt. Hun er heller ikke meget for at prutte om prisen: *"De har sikkert mere behov for den pesos, end jeg har,"* er hendes evige kommentar, og det kan man jo nok være enig med hende i, - men alligevel - 12 mio., og selv om det er pesos, er det alligevel noget af en slant.

Vi *"falder"* ind i en lille cafe overfor det tidligere omtalte Kvindernes Kooperative med håbet om at få en kold øl. Men øl er desværre ikke på cafeens menukort, så vi bestiller to kaffe og et stykke kage, gæt hvem der fik kagen, til den formidable sum af 27 pesos. Det viser sig, at cafeen er mere end cafe. Samtidig sælger de også kunsthåndværk, kaffebønner, postkort og mange andre spændende ting i en kvalitetsklasse over souvenir.

Aftenens besøg er huset, hvor den danske eventyrer, arkæolog og indianernes ven Frans Blom (se 1893) boede. Hans store hjem er i dag indrettet som museum og hotel under navnet Na Bolom, der betyder Jaguarens Hus. De mange rum viser en interessant samling af arkæologiske fund og historiske iagttagelser fra de mange udgravninger, Frans Blom har deltaget i. En stor bogsamling har også plads i museet, og klart fornemmer vi den excentriske eventyrers utilregnelige liv.

Efter en særdeles interessant rundvisning har vi planlagt at spise aftenens middag her. Ikke så få af selskabet har reddet sig en grim hoste, der sikkert stammer fra træk i bussen, så middagen indledes med en flaske hostesaft, der går bordet rundt. Derefter følger gulerodssuppe, hovedretten er kylling med agurk, avokado, peberfrugter og ris. Alle drikker øl til middagen. Til kaffen serveres ostekage med ananas og Kahlua, fordi vi skal tage afsked med Louise, der dagen efter skal rejse tilbage til Mexico City for at guide en ny turistgruppe på en tilsvarende tur.

Fra San Cristóbal går turen til Palenque en strækning på godt 200 km. Turen gør sig specielt bemærket med helt utrolig mange vejchikaner. De synes ikke at være placeret efter trafiksikkerhedskriteriet, men snarere efter hvor der ligger et hus, hvis formål er at sælge læskedrikke, frugt, souvenir o.l. Efter den svingende, urolige nedkørsel grundet chikanerne er flere af os blevet en anelse utilpasse, så det er meget populært, da bussen stopper ved en cafe. Her læsker vi os med kaffe, kage, is, cola, vand eller hvor netop vores smag drejer hen. Cafeen har sin egen lille bananplantage, her vandrer vi en tur og nyder naturens stilhed kun afbrudt af fuglesang.

Gennem skiftende klimazoner er vi nu kommet til regnskovsområdet. Her gør vi holdt ved det smukke Agua Azul vandfald, som vi betragter fra flere vinkler. Flere floder samler sig her i vandfaldet og udgør et flot naturområde. De modigste af os tager en frisk dukkert i det brusende azurblå vand, der er lidt koldere end de swimmingpools, vi hidtil har prøvet, men til gengæld herlig frisk. Beklageligvis er vandstanden ret lav, under en meter, og der er sten i bunden, så det er ikke den ideelle svømmetur, vi oplever, og ikke en eneste krokodille ser vi. Jaguar, tapir og tukaner hører også med til de dyr, der lever her i regnskoven, men også de glimrer ved deres fravær. Til gengæld ser vi sorte egern, store mursejlere og sorte svin - altså grissebasser. Der er rigtig mange hibiscus, eller hawaii blomster som vi kalder dem, og snylteplanter som fx orkideer. Af frugtplantager ses her mange grape, appelsin og lime. Også kaffeplantager er der, mange steder ser vi de røde kaffebønner lagt ud på måtter i solen for at tørre. Som eksportvare tæller kaffe også med foruden før omtalte sukker, frugt og bomuld.

Efter badet er der frokost i en af stedets mange restauranter. Ejendommeligt var det, at før vi forlod bordet i restauranten, kom gadesælgere ind til bordene for at sælge desserten, der bestod af sprøde majsbrødkager drysset med sukker. De smagte herligt, om end lidt sødt, og kostede kun 5 pesos stykket. Men underligt virkede det, at restauranterne ikke selv ville sælge desserten. Måske kan det tænkes, at majsbrødkagerne blev bagt i restauranten og solgt på denne facon for dermed at sælge endnu flere, snedigt - hvem ved.

Kort efter på den videre fart blev vi "*endelig*" stoppet af politiet. De fik af Raul oplyst, hvor mange vi var, hvor vi kom fra, hvor vi skulle hen, derefter fik vi uden yderligere kontrol lov til at fortsætte. Befolkningen har stor respekt for politiet, eller måske rettere sagt, de er angst for politiet, for møder man dem på deres "*dårlige*" dag, kan de gøre livet surt for den eller de, det går ud over.

Hen på eftermiddagen er vi nået frem til byen Palenque. I dejlige omgivelser her i regnskoven finder vi Nututun Palenque Hotel, der i stjernekæden smykker sig med xxxx. Som velkomstdrink serverer hotellet en dejlig frisk sunrisetequila. Værelset er stort og flot med altan, og alt hvad der er behov for. Væggene er dekoreret med et stykke vævet stof i indianernes traditionelle mønstre og indrammet i træ. Efter den almindelige indlogering styrter alle ned til swimmingpoolen for at slappe af efter de snoede bjergveje. En stor del af selskabet fristes straks til en svømmetur i det klorholdige, lune vand.

Som leverandør til aftenens middag vælger vi som så ofte før hotellet, der ligger smukt i behagelige omgivelser. Hanne og jeg vælger avokadococktail og kæmperejer, hvortil vi drikker øl Corona Extra 4½%. Min private mening siger, det er den til nu bedste middag på turen, tilmed til en rimelig pris 349 pesos for os begge dvs. inklusive betjening 400 pesos. Det blev en rigtig hyggelig aften, hvad kunne det blive andet med det gode selskab, vi var havnet i.

Information:

Mexicos stigende befolkning kræver flere resurser, det betyder, at regnskoven er i stor fare, for der fældes store skovarealer for at plante de afgrøder, der er behov for fx frugter, majs, kaffe osv. Majs er så afgjort den vigtigste afgrøde i Mexico, den har udviklet sig fra en græsart og har været dyrket i 7.000 år. Og majs er ikke bare majs, der findes 58 forskellige arter.

Man skal være mindst 18 år for at blive gift. Frieries foregår ved at synge en serenade, ofte har frieren lejet et lille orkester, for at serenaden ikke skal blive for tam. Et bryllup består af to dele den kirkelige velsignelse og staten, der står for den civile registrering. I mere traditionelle indianske samfund holdes brylluppet, når parret har fået deres første barn, først da bliver de registreret. Hvis de ingen børn får, er det normalt, at de går fra hinanden, og igen forsøger lykken med en anden partner. Og så er der også dem, der undlader at blive gift af økonomiske grunde, for alt i den katolske kirke koster penge.

Aftalte møder i Mexico er ikke, som vi kender det i Danmark. Hvis der er aftalt et møde kl. 15, er der næppe mødt en eneste på dette tidspunkt, det gælder også dem, der har indkaldt til mødet. Først et kvarter til halv time efter begynder de forskellige at indfinde sig, og alle uden undtagelse serverer de allerbedste undskyldninger, som der findes et stort udvalg af.

Politisk er Mexico et meget uroligt land. Valgsvindel, mord, massakre endda i en kirke og korrupsion hører med til den politiske historie. Skal man have det helt rigtige job, er det kun

muligt, hvis man er medlem af det rigtige parti. Hvis et andet parti kommer til magten efter et valg, får det tabende parti bunkevis af udmeldinger, og det vindende parti tilsvarende indmeldinger. Gennem de seneste år er der dog vedtaget flere love, der sikrer indianernes stilling i samfundet.

Mexicanske kvinder er meget blufærdige, selv i deres eget hjem går de i bad med badedragten på. Det er kun få år siden, bikini sås for første gang i Mexico. Også mændene har en vis blufærdighed, man ser fx aldrig en mand gå rundt i badebukser, de bruges kun netop, hvor man bader.

Ved Palenque i Chiapasprovinsens tætte jungle ligger de fantastiske mayaruiner. Dele af ruinerne stammer fra 500-tallet, vi undres såre over de kolossale mange udgravede bygninger. Beundringen går over i det utrolige, når det fortælles, at kun 2% af ruinerne foreløbigt er udgravet, dvs. at omkring 1.500 bygninger stadig er dækket af junglen, hvor de har ligget i skjul i over 1.000 år. Dengang hed byen Lacan. Utroligt er det også at tænke på, at stenene i adskillige tilfælde er hentet 1.000 km. væk. Alle bygningerne har også her været belagt med stuk og bemalet, det gælder også gangarealerne mellem bygningerne. Det mest berømte af mayatemplerne er Templo de las Inscripciones, egentlig er det en pyramide med et tempel på toppen. Hieroglyffer på væggene fra 692 har givet templet sit navn. Her fandt man 15. juni 1952 et gravkammer, hvor ypperstepræst og konge Pacal var blevet begravet i 685. Det var en stor overraskelse, idet det var første gang, man fandt bevis på, at en pyramide i Mexico, som tilfældet altid var i Egypten, var blevet benyttet som gravkammer. Siden har man fundet begravelser i pyramider i Tikal og Copan, og i Palenque har man senere fundet "*Den røde Dronnings*" grav besmykket af jadesten.

Kong Pacals stenkiste syner enorm, den vejer 16 tons og låget 6 tons, kisten er dekoreret både udvendig og indvendig og står stadig i sine originale farver. Gulvet i selve paladset er stenfliser ikke stuk som de fleste andre steder. Overfor Templo de las Inscripciones ligger den største af ruinerne Palacio med gange, tunneller og et fire etagers tårn, der formentlig har været brugt som stjerneobservatorium, hvor de på stjernehimlen tolkede de store begivenheder. Også her er væggene udsmykket med stuk og hieroglyffer, hvoraf mange som tidligere nævnt stadig ikke kan tydes. Også her findes en af de specielle boldbaner, et spil mayaerne kaldte pok-ta eller pok-a-tok og aztekerne kaldte tlachtli. Et rituel spil for overklassen der kendtes for 3.000 år siden og kunne spilles af såvel få som mange personer. Præsterne sad som dommere i afstand og tolkede boldens bevægelser. Bolden menes at have været af massiv rågummi og vejte op til 5 kilo. De præcise regler kendes ikke, men visse historikere mener, at kaptajnen på det vindende hold blev ofret og kom dermed i Paradis, og da dette var en stor ære, satte de alt ind på at vinde. Der er dog andre historikere, der mener, at det var taberen, der blev ofret.

Mayaerne var på den tid et højt udviklet folk, de havde såvel dame- som herretoilet, og både damp- og brusebad. Vandet, der kom fra de omkringliggende bjerge, blev også her, som vi tidligere har fået fortalt, presset op i templet, ved at rørene blev stadig smallere. Mayaernes skabelsesberetning er ifølge legenden, at de er skabt af majscolben som et resultat af, at to guder kedede sig, og derfor skabte Jorden og alt på den.

Det var dengang "*in*" at være anderledes, derfor gjorde, specielt de højt placerede i samfundet, noget for at blive deform og dermed anderledes, det kunne være bøjler på næsen af babyer, der førte til permanent skelen, kranier der blev presset i en akavet facon osv. Omkring år 800 forsvandt

kulturen på stedet her, måske skyldtes det indre oprør, eller måske har fældning af cedertræ fjernet deres livsgrundlag.

Fra Palenque, der ligger 250 meter over havet, går turen mod N gennem staten Tabasco. Målet er byen Campeche ved Mexicanske Golf. Området har en rig fauna, vi ser ibis og hører abegrupper, der råber til hinanden. Også vegetationen er fascinerende at iagttage, hvor epifytter som bregner og mos vokser på andre planter, der undertiden bliver kvalt af deres gæster. Vi ser flammetræ, snerle, kokospalmer og langs vejene ser vi kilometervis af buske, der er klippet til fantasifulde skulpturer, det må være et enormt tidskrævende arbejde. Vi ser da også adskillige mexicanere i færd med hækkesakse – eller var det mon et andet sted. Det er også den tequila.

Efter flere dages strabadser, og sikkert det væsentligste nemlig aircondition i bussen, er der ikke mindre end fem af selskabet, der har problemer med helbredet - maveonde, hoste, rygsmerter og lungebetændelse, lyder de forskellige diagnoser. Vinni viser sig som en ansvarsfuld og kompetent shaman for gruppen. Et par stykker må dog søge professionel lægehjælp.

Undervejs stopper vi ved en kirkegård. På kirkegårdsmuren læses bibelcitater prentet med kæmpebogstaver. Det ser ikke tiltalende ud, ligner på det nærmeste en reklame for at melde sig ind i et politisk parti, så kan du selv vælge, om der skal stå: *"Stauning eller kaos"* eller *"Venstre et liberalt parti."* Kirkegården er ekstrem anderledes end vore, og tak fordi vore ikke ligner, hvad vi her ser. Faktisk ser det i mine øjne ganske forfærdeligt ud. Gravstederne ligger skulder ved skulder, men alligevel uden symmetri – nogle lidt skæve, andre lidt tilbagetrukne, temmelig kaotisk som var pladserne spredt ud med en kornskovl. Alle gravsteder er muret op som rum, der fungerer som kister, og malet i vidt forskellige farver - mest pastelfarver. Nogle mere prangende end andre. Den døde bliver lagt i rummet, der herefter mures til. Hvor der er tale om familiegravsteder, bygges flere rum over hinanden, op til fem ser vi. Der pyntes op med billeder af den afdøde, plastblomster i syltetøjskrukker eller konserverdåser og ting den afdøde har holdt meget af.

Fra 31. okt. til 2. nov. fejres de døde på kirkegården og i hjemmet. Familien sørger for friske plasticblomster og dekorationer, dvs. de falmede skiftes ud. De afdøde inviteres til besøg ved husalteret, der pyntes op med tageteslignende blomster, samt de ting den afdøde holdt mest af såsom cigaretter, chokolade, tequila, eller hvad det måtte være. Derudover bages et specielt brød, og afdødes yndlingsret serveres. Den 2. nov. spises de fremlagte ting af familien, der i anledning af denne dag er samlet og *"fester"* sammen med den døde. Det er nemlig *ikke* en sorgens dag, for døden er til, for at livet kan fortsætte.

Vinni fortæller, at sidste gang hun var her på kirkegården, var graveren særlig glad, fordi, som han sagde: *"Jeg har netop fået en død, han ligger på mit skrivebord."* Skønt den ret barske melding måtte Vinni og dem af holdet, der havde mod til det ind og se graverens skrivebord. Her lå der ganske rigtigt liget af en ung mand, der havde hængt sig. Trods den makabre baggrund viste graveren stolt liget frem.

Efter et dødsfald våges over den døde natten over. Dagen efter holdes begravelsen, og det er altid en begravelse, kremering kendes ikke. Alt skal betales af den afdødes familie bedemand, kirke, graver, præst og musik. Efter begravelsen holdes et mindeselskab, og alle møder op til denne *"fest,"* selv dem der kun kendte den afdøde periferisk. Gratis mad og social sammenkomst er ikke at foragte. Sort humor omkring den afdøde er også ganske almindeligt og acceptabelt. De fattigste nødsages til at spare på udgifterne, så det hænder, at familien springer over den kirkelige handling og går lige til

kirkegården, og selv ordner alt med undtagelse af præsten, der skal læse bønnerne. Efter 10 år må kisten genbruges, så tages mejsel i brug, og tingene gentager sig. Eftermælet af mexicanere er præcist efter døden, som det var i levende live. Ikke som i Danmark, hvor vi har tilbøjelighed til at regulere lidt på udtalelserne, alt efter om det var en, vi holdt af eller en, vi bestemt ikke kunne døje.

Information:

Under den videre tur mod N fortæller Vinni træk af sin egen livshistorie. Hun stammer fra Viby S for Roskilde og startede sin karriere indenfor shipping branchen. Det var et hårdt liv, hvor natten ofte skulle tages med, og efterhånden blev det for stressende. Derfor begyndte hun på uddannelse som biolog, hvor hendes speciale blev fregatfugle. Vi fornemmede klart hendes uindskrænkede og store beundring for disse store fugle. Studierne blev afsluttet i Mexico, hvor hun på en lille fredet ø i Stillehavet har opholdt sig flere gange i selskab med andre studerende, undertiden under dramatiske forhold. Fregatfugle har et vingefang op til 2 m. og hører til blandt verdens bedste flyvere. Den styrtdykker efter fisk eller snapper flyvefisk i flugten med sit 12½ cm. lange næb. Skønt det er en havfugl, er dens fjerdragt ikke vandimpregneret, hvorfor den aldrig kommer i kontakt med havvandet, men fisker flyvende lavt over vandoverfladen. Fregatfuglens æg er på størrelse med et gåseæg og udruges på 56 dage. På jorden virker den kluntet med sine kun 2-3 cm. lange ben, der gør det meget besværligt at komme på vingerne. Vinni lovede os ganske bestemt, at vi langs Mexicanske Golf ville få rig lejlighed til at betragte den særprægede fugl og beundre dens fantastiske evner som flyver. Hendes løfter blev dog aldrig indfriet, så vi har faktisk her en "tilgodeseddel," så mon ikke hun inviterer os på en ny tur til Mexicanske Golf.

Vinni hævder dog at nogle af selskabet, dem der ikke drak så meget tequila, så fregatfuglen i Playa del Carmen.

Vi er nu nået ud til Mexicanske Golf i staten Campeche på Yucatán Halvøen, hvor bussen gør holdt, så vi kan gå en tur langs den lange strandpromenade og spytte i endnu et hav, som nogen har for vane. Det blæser en stiv pelikan ind fra Golfen, men ikke kold. Svævende over os ses masser af pelikaner, der øjensynligt føler sig godt hjemme i den stride vind, men ingen fregatfugle øjnes.

Staten Campeche er kendt for mayaindianerne, tyggegummi og guitarer. Vi fortsætter langs Mexicanske Golf mod N til byen af samme navn. Omkring byen Campeche, der er med på FN's liste over Verdens Kulturarv, er der bygget en 2½ km. lang, 5 m. høj og 2½ m. bred mur med otte tårne. Den blev i sin tid opsat som værn mod pirater, derfor ligner byen nærmest en stor fæstning. Piraterne kom hovedsageligt fra Holland, Frankrig og England. I 1970-erne var det olien, der fik Yucatán Halvøen til at blomstre og udvikle sig til en velhavende landsdel. Yucatán Halvøens beboere har specielt store hoveder, har sit eget flag, og så har de Yucatán historier, i lighed med vore Århus historier. På en plads i byen ser vi en stor skulptur - fallossymbolet i kæmpeformat. Så forstår man straks bedre beboernes store hoveder.

Velankommet til Debliz Hotel serveres en dejlig frisk cocktail, hvorefter selskabet siver ud til værelserne for at få et tiltrængt bad efter den lange køretur på den flade strækning til Campeche. Det var en væsentlig mere behagelig køretur end på de snoede bjergveje, men hvad vi fik i behagelighed, manglede vi ganske vist i form af flot og malerisk natur.

På hotellet spiser vi aftenens middag. Mange var godt tilfreds med deres valg af menu, det gælder dog ikke undertegnede. Der er altså ikke meget ved stegte barbecueben, når de er halvrå, nej, de skal være ordentligt gennemstegte, så det knaser.

Efter endnu en tiltrængt nats søvn sættes kursen mod NØ med Uxmal som næste mål. Ordet Uxmal betyder frugt, og Uxmal er netop Yucatáns frugthave. Her i Uxmal er mayakulturen iblandet Mexicos øvrige kulturer, og Uxmal er naturligvis også med på FN's liste over Verdens Kulturarv. I omkring 1.000 år har området ligget hen i forglemmelse, men så fandt franciskanermunke stedet i 1586. Udgravningerne i Uxmal begyndte i 1921 af den tidligere omtalte danske arkæolog Frans Blom. De fandt frem til, at byen var på sit højdepunkt i 600-tallet. En træplanke liggende over en dør er blevet dateret til år 569. Træsarten er sapotiltræ, også kaldet tyggegummitræ, der har en speciel hårdhed og for øvrigt avler velsmagende frugter. Uxmal var et religiøst centrum for et større opland. De lærde dvs. præsterne sad på magten, de boede indenfor muren og *"pøblen"* udenfor. Området ligger på en 15 meter høj menneskeskabt platform på 20.000 m², der hæver hele komplekset over det omkringliggende flade landskab. Komplekset består af ca. 150 bygninger, hvoraf kun de 15 er udgravet. Ved indgangen bemærker jeg et skilt, der viser priserne på at leje en guide til rundvisning. Pris for en tysktalende guide er 450 pesos, hvorimod en engelsktalende guide kun koster 350 pesos. Billetprisen er inkluderet, at man i aften kan overvære et lysshow, men til den tid er vi nået langt mod N, så det gavner os ikke.

Vi ser det rigt dekorerede Palacio del Gobernador, der på et forståeligt sprog hedder Guvernørens Palads. Facaden har omkring 20.000 håndudhuggede sten, der danner smukke friser, sjovt nok ses en lang række af europategnet €, der dengang var symbolet for majskernel. Naturligvis er der også her en af de tidligere omtalte boldbaner endda med en stenring fastsiddende i væggen. Troldmandens Tempel er en pyramide med oval grundplan, der ifølge legenden blev bygget på en nat af troldmandens søn en dværg, som var kommet ud af et æg. Arkæologerne har fundet ud af, at templet er bygget af fem pyramider bygget oven i hinanden gennem flere hundrede år og dermed fem forskellige byggeperioder. For de frygtløse fører en 45⁰ stejl og smal trappe op til pyramidens 35 meter høje top, givetvis for at komme nærmere Gud. For jeg ved ikke hvilken gang, er der opstigning til *"Gud."* På alteret lagde man ofringer, og her var også *"pøblen"* velkommen. Vi er vældig enige om, at der er mange, rigtig mange trapper i Mexico, men denne gang var der ingen præmie på toppen. Også her samles regnvand fra de stukbelagte arealer i store beholdere, de er beklædt med kalk, for Yucatán Halvøen er meget kalkholdig. I vandbeholderne holder man frøer og skildpadder, disse dyr evner at holde vandet rent.

Rundt omkring blandt ruinerne ses leguaner, de har den samme evne som firben, nemlig at kunne smide halen. De bor i huler, og deres bid kan være farlige. Her i Mexico ses de også på menukortet, hvad vi dog ikke oplevede, man går glip af meget, når man ikke kan sproget. Og dog hvem ved? Det fortælles, at leguaner smager som en mellemting mellem kylling og kanin.

Undertiden er det nødvendigt at besøge et toilet, det sker også her i Uxmal. Jeg konstaterer, at urinalens fabrikationsnavn er Niagara, trods det brusende navn er vandfaldet ganske behersket, men dog ret så morsomt.

Fra Uxmal går det mod N til den *"hvide by"* Merida. Undervejs gøres holdt ved restauration Ppapp Hol Chac de Uxmal, der serveres dagens meget specielle frokost. Den er bestilt tidligere på dagen og består af kyllingestykker lagt i store stanniolbakker sammen med løg, tomater og peberfrugter og stegt på gløder to timer i jorden. Vi ser hele fremstillingsprocessen og nyder efterfølgende den meget velsmagende ret, hvortil vi drikker en ny sort af øl Superior 4½%. Hanne har en ide om, at vi kan gøre noget tilsvarende i kuglegrillen derhjemme. Som farveldrink får vi en tequila med Kahlua, den smagte fortrinlig.

Da vi når frem til Merida, indlogeres vi på Hotel Residencial, et dejligt hotel der er tildelt x x x x. Vi er i den rige del af Mexico, hvad der ses af fornemme spanskbyggede villaer i bybilledet. I kolonitiden var Merida den dominerende by i Mexico, her boede spanierne, så måtte indianerne og mestizerne tage til takke med logi udenfor bygrænsen. På gaderne ses flere negre, end hvad vi har set andre steder i Mexico, det skyldes formentlig efterkommere af datidens slaver.

Under afslapning på hotellets terrasse hører vi pludselig musik i det fjerne, kort efter kommer et brudepar efterfulgt af musikere og en lille flok af gæster med kurs mod et telt placeret bagerst i haven. Alt virker temmelig anderledes end hjemme i Danmark, hvis der er inviteret til kl. 15:00, så kommer gæsterne fra kl. 15:00 og i timerne herefter. Bordene er endnu ikke dækket, maden er endnu ikke kommet. Efterhånden som gæsterne indfinder sig, tager de plads, hvor de har lyst og begynder at tage af maden, hvis der da er noget stillet frem. Ind imellem synger en del af selskabet, men ikke alle, andre har travlt med at spise, andre med at snakke. Ingen enighed om at gøre tingene i fællesskab. Ind imellem spiller orkestret forskellige musikstykker, der for de fleste af os er ukendt musik. På et tidspunkt råbes der et begejstret hurra, det er brudeparret, der kyskes. Efter festen tager gæsterne det tiloversblevne mad med hjem, hvis der da er noget, er der det, er det værtsparets ansvar, at der findes emballage til maden

Information:

Spanierne var meget interesseret i Mexicos guldrigdomme, for der var ingen guldminer i Europa.

Mexicos store kvæghold findes i det nordlige Mexico og på Yucatánhalvøen. Oprindeligt kom alt kvæget fra Europa, men senere er der også indført kvæg fra Indien. Landet har også mange æsler, heste, geder og får.

Der er stor uenighed om fordelingen af den mexicanske befolkning, visse kilder hævder, at 90% af befolkningen er afkom af indianere og europæere de såkaldte mestizer. I Lademann står der, at 60% er mestizer, 30% er indianere, og de hvide udgør 10%.

Det er manden, der tager alle bestemmelser i familien, ham der tjener pengene, og ham der betaler. Til gengæld er han meget opmærksom på pigen, der traditionelt er hjemmegående husmor, hun får husholdningspenge og skal bede om penge, hvis hun skal have en ny kjole eller andre personlige ting, hun aner sjældent noget som helst om familiens økonomi. Moren opdrager børnene og har speciel meget magt over drengene, faren har derimod magt over pengene. Ikke mindst står kvinden meget svag i tilfælde af skilsmisse, hvor hun sjældent får den retfærdige økonomiske kompensation. Den mexicanske mand synes selv, han er helt uimodståelig. Jeg opfatter det som om, han vel på det nærmeste kan sammenlignes med en vendelbo.

Arbejdstiden i Mexico er fra kl. 6:00 morgen til kl. 21:00 aften. De, der arbejder på kontorer, starter dog først mellem kl. 8:00 og 9:00 om morgenen og fortsætter så til kl. 20:00 eller 22:00 om aftenen.. De fleste steder er der middagslukning i den varme tid på omkring to timer, men en egentlig lukkelov findes ikke. Arbejdstiden er som oftest mindst 40 timer om ugen.

Angående boligforhold så bor mange familier op til fire generationer i samme hus. Oftest er det familier i lige linie, men det sker også, at andre grene af familien bor i samme hus. Denne boform giver gode muligheder for barnepige, pleje af ældre osv. Der findes ingen sygesikring, men en beskedent pensionsordning er stille på vej. Fx får mennesker i den tredje alder en speciel pris på apotekervarer. I de tilfælde hvor ældre ikke har familie til at sørge for sig, eller familien måske

ikke vil, så er den gamle henvist til at gå på gaden og tigge. Vi ser da også folk, der tigger, men ikke i ekstrem grad som man kan opleve det i Egypten eller Indien. Vi frarådes på det kraftigste at give pesos til tiggende børn eller personer i den arbejdsdygtige alder, men gerne til gamle og handicappede.

Mors dag er i Mexico en helt kaotisk dag, alle skal besøge sin mor netop denne dag, det giver vild forvirring, hvor Mexicos 105 mio. indbyggere er i bevægelse, det er langt mere end infrastrukturen kan klare.

Når man i Mexico skal have et almindeligt kørekort, så underviser private hinanden, og man køber bare et kørekort. Til lastbiler og busser kræves der dog professionel undervisning.

Gennemsnitslevealderen i Mexico er for kvinder 78 år og for mænd 74 år. Forældelsesprocessen synes at komme senere hos mexicanere end hos os danskere. Gamle mexicanere er dem over 80 år. Gennem livet har de spist mange grøntsager, og de kender ikke til gråt og kedeligt vejr, måske kan dette være medvirkende til deres ungdommelighed.

Helt personligt har et enkelt punkt skuffet mig i Mexico. Mine forventninger til det Mexicanske køkken lå ret højt med en forestilling om, at der altid blev serveret spændende og i særdeleshed velkrydret mad. Men i de fleste tilfælde brugte jeg både peber og salt, og hvis muligheden var der også andre krydderier. Og jeg bemærkede, at det var jeg bestemt ikke ene om. Det skal ikke lyde som en ond klagesang, for vi fik skam også dejligt mad, men på min kulinariske rangstige rager Mexico ikke særlig langt op. Muligvis skyldes det, at vi på vores ferie i 2003 til Vietnam blev uhyre forkælet med kulinariske oplevelser i særklasse. Turen var med helpension, det har den store fordel, at hele gruppen, med undtagelse af diabetikere, fik samme menu, som altid var forudbestilt. Dermed spares den tidskrævende tid, der går med bestilling af menu ikke mindst grundet sprogvanskeligheder og den efterfølgende enkeltvise betaling. Med til historien hører også, at vore guider Ingrid og Vagn Christensen havde en usædvanlig veludviklet evne til at opsnuse spændende spisesteder.

Tidlig morgen sættes kursen mod nye udfordringer. Fra Merida er Ruinbyen Chichen Itza målet. Det er Mexicos største tempelområde, og om muligt bliver vi endnu mere duperet. Et ceremonicerter der forståeligt nok regnes for et af Mexicos betydeligste ruinkomplekser. Også her har hele området været dækket af farvelagt stuk til opsamling af det kostbare regnvand. I parken ses kapoktræ i to typer med og uden pigge på stammen og cedertræ. I træerne ser vi de små farvestrålende, elegante kolibrier, der står stille i luften som en helikopter, mens deres vinger arbejder i et tempo, der gør dem usynlige og fuglen med sit lange næb suger nektar.

El Castillo er områdets mest dominerende bygning - et tempel for Kulkulcan. Alt er nøje regnet ud. Fra hver af bygningens fire verdenshjørner fører 91 stejle trappetrin op til øverste platform, 4x91 er 364, dertil lægges platformen, og du har tallet 365, der svarer til årets dage. Tempelbygningen på toppen er bevaret, det var her, man ofrede mennesker til regnguden Chaac fortrinsvis fanger og aldrig kvinder. Det ville ikke være rart, hvis man faldt på den øverste stejle trappe og trillede ned, så ville en ofring være overflødig. I Chichen Itza har man den største og bedst bevarede boldbane i Mexico 70x180 meter, den kaldes Juego de Pelotan. Her mener man, at holdene bestod af 7 spillere, og bolden vejede 2 kg. Vi ser Den hellige Brønd, et såkaldt jordfaldshul, med det lokale navn Cenote Sagrado. Der er 25 meter ned til vandoverfladen, og vandet er 12 meter dybt. Jordfaldshullet er udover at være vandforsynende blevet benyttet til religiøse ritualer dvs. ofringer af statuer, andre

værdifulde ting af jade og guld, og ikke mindst mennesker, der blev smidt ned i vandet. Herfra kunne de umuligt kravle op, men måtte svømme rundt til kræfterne slap op og derefter gå til bunds. Ikke mindre end 200 skeletter, flest børn, har man fundet i vandhullet. Også her i Chichen Itza har de et astronomisk observatorium El Caracol - Sneglen, der i udseende har en utrolig lighed med nutidens observatorier. Man ved med sikkerhed, at observatoriet forudsagde passager af Halleys Komet, disse forudsigelser var endda korrekte mht. den sidste passage. De astronomiske beregninger har været et uhyre tålmodighedsarbejde, man tog målinger af forskellige stjerner ved i et vandspejl nat efter nat at lægge en sten, så stenene på et tidspunkt dannede stjernens bane.

Overalt i området er der opsat boder eller blot lagt fristende varer ud på jorden. De hundredvis af sælgere skal for det første kende en, der har forbindelserne i orden, dernæst skal de betale for at have disse salgssteder. Dagen er nået til det tidspunkt, hvor maverne siger frokost, hertil nyder vi denne gang øl af mærket XX Ambar 4½%.

Vi er nu på den sidste længere bustur fra Chichen Itza til havnebyen Playa del Carmen på Yucatán Halvøens østlige kyst. Vinni arrangerer en lille konkurrence for sit stærke hold, ved at stille os fire spørgsmål, der hver vil give en lille præmie til den kløgtige vinder.

1. *spørgsmål:* Hvor mange km. har vi kørt i bussen?

Svarene varierer fra 1.850 km. til 7.500 km.

Det rigtige svar er 3.560 km. Vinder blev Frede, der havde satset på 3.547 km.

2. *spørgsmål:* Hvor mange liter dieselolie har Raul fyret af på turen?

Svarene varierer fra 300 liter til 1.480 liter.

Det rigtige svar er 705 liter. Vinder blev Torben, der havde satset på 960 liter.

3. *spørgsmål:* Hvor meget har Raul måttet betale i vejskat under turen?

Svarene varierer fra 950 pesos til 5.000 pesos.

Det rigtige svar er 1.550 pesos. Vinder blev Thomas, der havde satset på 1.600 pesos.

4. *spørgsmål:* Hvor gammel er vores chauffør Raul?

Svarenes variation er slettet af censuren.

Det rigtige svar er 52 år. Vinderne blev Erling og Kjeld, der begge havde satset på netop 52 år.

Med stor undren spurgte skribenten, hvorfor ingen kvinder havde blandet sig på den øverste skammel? Prompte lød svaret. Bag enhver mand står en stærk kvinde - - - og undrer sig! Og jeg der troede, at hun var en af mine venner.

Caribiens Kyst ligger nu foran os. Ifølge turistbrochurer er Playa del Carmen et fredeligt fiskerleje, der har vokset sig stor med en vidunderlig strand ved Caribiens Kyst, men det er bestemt en stor underdrivelse, hvad fred angår. Det er en sprællevende og meget aggressiv by, hvor ikke engang vores bus må køre helt ind til hotellet, så bagagen må befordres via cykeltaxi. Hotellet er pænt og betjeningen venlig. En hyggelig gårdhave fyldt med grønne planter og en beskeden svømmepøl i midten omkranses af værelser i tre etager. Hotellet kan kun klare morgenmad, der for øvrigt er yderst beskeden, alt skal der bedes om og gerne flere gange, inden der reageres. Betjeningen er ikke uvenlig, men efter vore begreber umådelig uprofessionel og sløv.

En vandretur i byen giver os straks fornemmelsen af, at det ikke er her oplevelsesturister kommer, men i stedet den ungdom der vil ligge ved stranden om dagen, holde fest om aftenen og det meste af natten. Miljøet er ganske anderledes, handelsfolkene aggressive og en øl koster omkring det dobbelte af, hvad vi tidligere har måttet ofre. Venligheden og servicen på restauranterne har også lidt et knæk, her er det så afgjort betjeningen, der bestemmer tempoet, de arbejder i to tempi - langsom og stop. Det lykkes os dog at få stillet sulten med en fisk på Restaurant Don Emilione, inden det bliver sovetid.

Denne sidste dag i Mexico er beregnet som en rigtig feriedag med afslapning ved den vidunderlige strand. Fra hotellet er der kun fem minutter gennem et par gader, og vi er ved Caribiske Kyst. Stranden er som et fluepapir, men vi finder da en lille plet, straks står der en af dem med stort hoved, her skal vi nemlig leje liggestole - to for 150 pesos, en pris vi let kunne købe en enkelt liggestol for. Men hvad, vi skal jo kun være her denne sidste dag så - skidt pyt, og vi skulle da gerne have lidt sol på kroppen, når vi kommer hjem til vinteren.. Vandet er dejlig friskt, men stranden er ikke speciel vidunderlig, vi skal passe på klippestykker, der rager op. Langt udi i Caribiske Hav aner vi hundredvis af boretarne, det er her de rige oliefelter er. Længere ude bag horisonten ligger Cuba.

Da det er sidste aften på vores tur i Mexico, har Vinni lovet at bestille bord til hele selskabet på en attraktiv restaurant, så vi i fællesskab kan holde en lille *"farvel og tak"* party. Alle har vi anstrengt os for at finde den sidste rene kjole eller skjorte, så rimelig festklædte går den samlede flok forventningsfulde til Restaurant La Parrilla. Men ak og ve - vi er kommet til en autonom stat, skønt Vinni har bestilt plads til det fornemme selskab, har restauranten desværre alligevel ikke plads. Vinni parlamentterer i høje toner med gloser, skribenten heldigvis ikke forstår, alt imens folk vrirler frem og tilbage i en sand strøm. Pludselig ser det lidt lysere ud, vi får lov at gå ind i restauranten, hidtil har vi stået på gaden. Men da vi kommer ind, er der alligevel ikke plads - ud igen. Nogle minutter går der, så vinkes vi igen indenfor. Denne gang er der et bord til seks ledig, her placeres en 10-12 stykker, hvoraf de fleste har en stol. Vi lærer her, at der mageligt kan sidde tre personer på to tætstillede stole. Resten af flokken står stadig hjælpeløs, fortabt, tiloversværende, skuffende og ventende. Efter ti minutter bliver endnu et bord ledig, som gribbe styrter de endnu opretstående i retning mod denne. Denne gang er det *"vikingerne"* og ikke spanierne, der har indtaget *"et stykke land."* Stadig står en lille flok på spejderjagt, om endnu et bord skulle blive forladt. Da der i alt er gået omkring en times tid, har *"vikingerne"* tilsammen beslaglagt tre borde, og næsten alle er i besiddelse af en stol, vi vandt krigen. Som kompensation for den ufine behandling vi havde fået, gav restauranten en gratis drinks. Så kommer tjeneren, menukort sendes rundt, for der er ikke bestilt en fælles menu, hvad der havde været væsentlig kvikkere. Der er ingen grund til kritik af maden, den smagte fortrinligt. Men de kaotiske forhold bevirker, at den fælles, afslappet og festlige afskedsmiddag, som vi havde set hen til, blev slem skamferet. Et orkester stiller sig op tæt ved vore tre borde og spiller højt og inderligt. Vinni giver dem nogle pesos under betingelse af, at de fjerner sig, så vi har mulighed for at snakke sammen, men efter en lille times tid så er de der igen. Endnu værre gik det, da der skulle betales, idet tjeneren serverede en samlet regning for hele selskabet til Vinni, skønt maden var bestilt individuelt.

Skønt vi sidder i samme lokale, er vi ikke placeret så samlet, at det er forsvarligt at holde den takketales for turen, som en af gruppens deltagere havde forberedt sig omhyggeligt på. Jeg har været så heldig at få fat i denne tale, der er skrevet på vers, men som starutten siger, den ville have gjort sig helt anderledes og betydeligt bedre på åstedet blandt alle vennerne, mens alle oplevelserne var dugfriske, men sådan fungerer tingene ikke altid i en autonom stat.

Her gengives den omtalte takketale:

*Lang, lang tid vi tænker os tilbage,
jæ - det er vel kun hen ved 14 dage.*

*Det skete lang tid før solen stod op,
alles forventninger var helt i top.*

*Ved Cafe Karen Blixen i Kastrup vi mødtes,
skønt det ikke var til Afrika, vi nødtes.*

*Imod os tog Louice med sit flotte røde hår,
inden flyet letter, vi får en kaffetår.*

*Ingen synes at være nikotinafhængig,
måske dog tyggegummignaskerne er på denne form for afvænnig.*

*Da vi over skyen når, solen sine første morgenstråler os sender.
Alt på turen så meget der hænder.*

*Flyet sin kurs mod Mexico har sat,
der vi sikkert når, inden det blir' nat.*

*Over det store Atlanten fluks det går,
efter mad, drikke og en blund Amerika vi når.*

*På kryds og på tværs papirerne i Mexico tjekkes,
alle vi gennem "Skærsilden" trækkes.*

*Til verdens største by vi nu er nået,
hotel op ad Zócaloen vi har fået.*

*Med fuld musik før kl. 6 de flaget hejser,
i mørket det skimtes, mon det er en kejser?*

*Demonstrationer der holdes med mange ord,
billigere boliger og indianere der vil ha' mere jord.*

*Diego Riveras malerier vi ser,
de Mexicos historie fortæller og meget mer.*

*Mellem 4 mio. biler til posthuset vi når,
snart vore venner i Danmark et postkort får.*

*På restaurant menukort svær er at tyde,
vi kun kan håbe, det valgte vi vil nyde.*

Undertiden det sker, vi ej maden synes om,

men det bestemt ikke ses på vores vom.

*Ad tusind trappetrin mod månepyramidens top
- det koster energi, men næsten alle når derop.*

*En finger vi planter på en sølverplet,
ti år er hermed tjent, det var ganske let.*

*En showman os om agave og kaktus fortæller,
om papir, reb, tråd, stof og noget vi i halsen hælder.*

*En gang i fordums dage kakaobønner her var penge,
let det var at finde kursen, godt det gik meget længe.*

*Men så de slemme spanier fra Europa kom,
de over indianerne gjorde deres strenge dom.*

*Fra verdens dårligst placerede storby i sumpen,
gennem Mexicos stater vi begynder runden.*

*Mod Taxco bussen sikkert triller,
gennem sukkerrør, roser og persille.*

*Shamanen Vinni sin nødhjælpskasse præsenterer,
hvem sku' tro, vi inden turens slut den konsumerer.*

*Af sølv vi ser en masse og køber meget gerne.
Fra vulkaner det ryger i det fjerne.*

*Nu den lange tur mod Oaxaca går,
efter mange seje timer vi byen når.*

*Gennem kløfter, landsbyer, ørken, stepper og sletter
ja, selv mod Mexicos højeste punkt vi øjnene retter.*

*Dyr vi ser i hobetal - heste, grise, køer og får,
næsten som på den danske bondegård.*

*Men her i Mexicos land man let dem kender,
altid på halen man blikket vender.*

*Får hedder alle dem, hvor halen hænger,
geder er dem, hvor halen mod himlen trænger.*

*Gennem Puebla til Oaxaca vi når,
i farverigt tøj her indianerne går.*

23.000 bøger vi i biblioteket ser,

ja, og så lige en katedral mer.

*Det smukke bjergkompleks Monte Alban vi når,
pyramider, templer – smuk så vi det næppe forstår.*

*I Oaxaca der meget er at se,
marked efter marked, kunst, chokolade og en enkelt cafe.*

*Stamtræets tipoldemor - Alexandra på 7 med sin lygte os guider vant.
Fantasien fortæller om gorilla, firben, Tre vise Mænd ja selv en elefant.*

*Der fortælles om uld og om tæppevævning.
Der handles, og der pruttes om kortets hævnning.*

*Mezcal og tequila vi prøver os frem,
skulle man måske et par flasker ta' i kufferten hjem.*

*Ikke mange vindmøller vi i Mexico ser,
men Vestas det er, - når det sker.*

*Ind i den betagende Sumiderokløft vi sejler,
klipperne 1.000 meter mod himlen stejler.*

*Fugle i hobetal – vi ser tar' en tørn,
forskellige hejrer, gribbe og en fiskeørn.*

*Der er leguaner, aber og 20-30 meter lange krokodiller,
hvis altså ikke hukommelsen et pus mig spiller.*

*Naturen er her helt unik,
men det er ikke min sidste replik.*

SKÅL!

*Nu til San Cristóbal vi er nået,
med guvernørpalads, katedral og en enkel cafe er vi spået.*

*Herfra en tur til indianerlandsbyer vi tar',
masser af blomster og et enkelt kik i en katedral vi har.*

*Et hjem vi besøger, her lergulv de har,
for bluser, kjoler og tæpper penge de tar'.*

*Faren fra hjemmet forsvandt i druk,
af tequila nu turisterne får en slurk.*

*Til den næste indianerlandsby vi kommer,
på Zócaloen ses shamanen løse tvistigheder som dommer.*

*Endnu en katedral Jahan Juen vi lige må besøge,
o hvilket syn os her må møde.*

*Tusindvis af voksløys' os tungt i rummet hænger.
Stor forvirring af guder og bønner fra folk der trænger.*

*En hane ondskab ud af menneskekroppe trænger,
langs ryggen den stryges, og så kan den ikke længer.*

*Endnu engang i San Cristóbal vi går,
på en cafe kaffe og kage vi får.*

*Meget der blir' købt i den store by,
spændt om lette kan det tunge fly.*

*Gennem smukke bjerge vi svinger og svinger,
til vandfaldet Agua Azul bussen og Raul os bringer.*

*Til Palenque vi nu er nået på denne trip,
en drink ved pølen og en svømmetur vi fik.*

*I brug nu shamanens mirakelkasse kommer,
skavanker sig melder, som om det ej var sommer.*

*Lunger der hoster, og maver der prutter,
måske det bedre var med cerutter.*

*Pyramide efter pyramide vort øje ser,
tempel efter tempel - og meget mer.*

*En kiste på 16 tons med mange hieroglyffer på.
Et boldspil som ritual, og et hoved som rulle må.*

*Fugle overalt der flyver forbi - ibis, pelikan og kolibri,
men fregatfuglen – mon den holder fri?*

*På Yucatán store hoveder de har,
mødrene hermed virkelig et offer bar.*

*Hovedet synes dog ej må være så slem,
vi har set fallossymboler meget større end dem.*

*Fra Djævleøen ja selv fra Jylland, Fyn og Langeland,
vi kursen satte mod dette fremmede land.*

*Hvad Vinni ved om Mexicos historie og land,
ja, det overstiger selv en jydes forstand.*

*En stor tak for din bistand vi dig skylder,
derfor i dette digt vi dig alle hylder.*

*Hanne og jeg siger tak til alle og enhver,
vi har mødt på denne skønne færd.*

Ederf

Beklager Vinni, men hurraerne der ville have lydt langt ud i Caribiske Hav, må du tænke dig til. Og til alle I andre - de mange SKÅL er endnu ikke for sent.

Hjemrejsedagen er oprundet. I bus kører vi de små 100 km., der er til Cancún Lufthavn på den NØ-lige spids af Yucatán Halvøen. Navnet Cancún betyder en krukke guld. Byen Cancún er opstået af indvandrere fra hele Mexico, og alle føler sig stadig hjemme, hvorfra de oprindeligt kom. I 1972 blev det første hotel bygget i Cancún. I dag er der omkring 50 hoteller. Store butikcentre med op til 350 forretninger falbyder enhver tænkelig vare, så det er en ret ung og udpræget turistby, hvor ikke mindst de rig strømmer til.

På hjemturen mellemlander vi i Miami, en meget stor og flot lufthavn, 20 km. gange fornemmes. Nogle af gangene er uhyre kunstnerisk udført med indlagte guldmønstre. Paskontrollen her i Miami er meget grundig og streng, fingeraftryk, som en anden forbryder, af både venstre og højre pegefingre og foto af øjnene. Også her er der et utal af forretninger. Der er ikke overvældende trafik i disse butikker, så mon ikke de undertiden er der for prestigens skyld for med deres tilstedeværelse at vise firmanavnet, der som oftest er verdensomspændende. Til gengæld er vi kommet i menneskehænder, en øl koster 5 \$. Med 1½ times forsinkelse flyver vi fra Miami til Heathrow Lufthavn i London, på turen serveres middag med to små flasker velmagende vin til hver og cognac til kaffen. I Heathrow Lufthavn er vi jo vandt til at komme, så en beskrivelse er overflødig. Men vi oplevede en imponerende lang køretur i bus fra terminal tre til terminal fire, turen tog næsten ti minutter.

Tilbage i Kastrup Lufthavn er paskontrollen meget, meget kvikkere end i Amerika. Mens vi venter på kufferterne, farvelhilses der med vore rejsekammerater, hvorefter flokken hastigt spredes for alle vinde. En lang og meget oplevelsesrig rejse er til ende. Vi er meget overrasket over de enormt mange udgravninger af templer og pyramider. Og vi er yderst tilfreds med vores guide Vinni, der er meget kompetent og vidende omkring mexicanske forhold, og dermed gav os en god indsigt i mexicanernes liv. Og vi er meget fascineret af, at et enkelt land kan byde på så mange former for natur.

På gensyn i Søndervig, Sydslesvig eller Sydafrika

Frede Lauritsen

Supplerende oplysninger til – Mexicos – Store Riger

Opbygget kronologisk.

1219 **Dannebrog** kom ifølge sagnet: “*Som sendt fra Himlen*” 15. juni 1219 under Valdemar II Sejrs korstog i slaget mod esterne om Estland ved Lyndanise. Det der senere kom til at hedde Reval, og i dag hedder Tallinn, som betyder danskebyen. Med sig havde Valdemar II Sejr den lærde og lovkyndige ærkebiskop Anders Sunesen (1160-1228). Igen ifølge sagnet var det i hans arme flaget havnede. Flaget opdannede de hårdt trængte danske korsfarere, så det truende nederlag ændredes til sejr. Ifølge B.S. Ingemann var det dog soldaten Karl af Riise, der “*fangede*” flaget. Så ham skylder vi respekt. Karl af Riise var fra Stevns, og det er efter ham, byen Karise har fået sit navn. Det ældst kendte navn for flaget er Denenbrock. Før Dannebrog havde vi Ravnefanen, en rød dug med Odins ravne broderet i sort. Den var kendt og frygtet som vikingernes samlingsmærke - kaldtes også for Dannebroke, denne skrivemåde er i tidens løb ændret til Dannebrog, der kan oversættes til - danernes klæde. Det var kristendommens indførelse i Danmark, der fortrængte Odins ravne til fordel for det kristne symbol - det hvide kors på rød bund. Selve Estlandsflaget fra 1219 erobredes af ditmarskerne i 1500, vi tilbageerobrede flaget i 1559, hvor det blev opbevaret i Slesvig Domkirke, men gik til grunde i Lübeck i 1660. Og det alt sammen uanset der var tale om et sagn. Dannebrog var af Dronning Margrete gjort til kongeligt segl i 1300-tallet og forbeholdt kongen og staten. Christian IV gjorde i 1600-tallet Dannebrog til det nationale mærke for skibe, og han anbragte det i regimentsfanernes hjørne. Juristen Anders Sandøe Ørsted foreslog i 1830 Kong Frederik VI, at det også skulle være folkets flag, hvad kongen dog afslog. Senere blev Ørsted justitsminister, og så gennemførte han selv ordningen. I 1842 blev Dannebrog hærens officielle flag, og siden 1854 har vi alle elsket dette flag. Det er verdens ældste ibrugværende nationalflag, hvad for øvrigt også baskerne i Spanien mener om deres. Vi danskere er enige om, at vort flag også er verdens smukkeste, hvad det for øvrigt også blev valgt til i FN sidst i 1940-erne. Samtidig er Danmark så absolut verdens mest flagende folk.

Regler omkring flagning i Danmark:

Hatten skal af, når flaget hejses og stryges

Flaget hejses ved solopgang, dog tidligst kl. 8, og stryges ved solnedgang dog senest kl. 20

Flaget bør aldrig røre jorden

Flages der på halv stang, skal flaget først hejses helt op, hvor det markeres et øjeblik, og dernæst sænkes, så undersiden af flaget er midt på stangen.

Ved strygning skal flaget igen hejses til tops, før det stryges

Såvel opsætning som nedtagning af et flag skal foregå i et roligt tempo

I Danmark er det tilladt at flage med de nordiske, EU og FN flag

Andre nationers flag må kun bruges efter forud indhentet tilladelse hos politiet, og kun når der samtidig flages med Dannebrog, der skal være af mindst samme størrelse og på en iøjnefaldende plads

Flages der med flere nationers flag på række, skal det danske flag hejses længst til venstre for tilskuerne, - eller på den midterste stang.

Flagets højde bør altid være 1/5 af stangens højde

Vimplens længde bør være det halve af stangens højde

Danmarks officielle flagdage:

- 01. jan. Nytår
- 02. feb. Slaget ved Mysunde 1864
- 10. feb. Afstemningen i Sønderjylland 1920
- 11. feb. Stormen på København 1659
- 02. april Slaget på Reden 1801
- 09. april Danmarks besættelse 1940 ½ stang til kl. 12.02 derefter på hel
- 18. april Slaget ved Dybbøl 1864
- 05. maj Danmarks befrielse 1945
- 09. maj Slaget ved Helgoland 1864
- 05. juni Grundlovsdag
- 15. juni Valdemarsdag
- 06. juli Slaget ved Fredericia 1849
- 25. juli Slaget ved Isted 1850
- 04. okt. Stormen på Frederiksstad 1850
- 25. dec. Juledag
- Samt på alle kongefamiliens fødselsdage
- Langfredag flages på ½ stang
- Påskedag
- St. Bededag
- Kristi himmelfartsdag
- Pinsedag

1811-1896 **Harriet Beecher-Stowe** amerikansk forfatter født 14. juni 1811 i en præstefamilie. Hun var en stramtandet professorfrue og mor til syv børn. Hendes verdenskendte roman "Uncle Toms Cabin" på dansk "Onkel Toms hytte" udkom 12. marts 1852. Den vakte stor opsigt også udenfor USA. Romanen handler om negrenes retsløshed og bidrog til ophævelse af slaveriet. Mange reaktioner fik hun mod sin bog, bl.a. fik hun tilsendt et afskåret negerøre. Privat boede Harriet Beecher-Stowe i Hartford, Connecticut som nærmeste nabo til Mark Twain.

1847-1931 **Thomas Alva Edison** amerikansk opfinder og industrimand. Født 11. feb. 1847. Arbejdede som selvlært indenfor jernbanetelegrafien. Her opfandt han mange forbedringer. I alt blev det til over 1.000 patenter, mange af dem indenfor kommunikation fonograf, mikrofon, højttaler og båndoptager. "Jeg forventer at gøre en lille opfindelse hver tiende dag og en stor hver sjette måned eller der omkring," sagde han selv. Edison får stadigvæk også æren for glødelampen, som han opfandt 21. okt. 1879. Den blev demonstreret første gang for publikum 31. dec. 1879 i Menlo Park, New Jersey. Men uafhængig af hinanden havde Joseph Wilson Swan (1828-1914) dog allerede 3. feb. 1879 opfundet glødelampen. Men Edisons model blev vist på en udstilling i Paris 1881, hvor den vakte kolossal opmærksomhed. Edison døde 18. okt. 1931.

1877-1940 **Lev Trotskij** hed oprindeligt Lev Bronstein. Russisk revolutionær politiker der blev arresteret flere gange. Levede i landflygtighed fra 1905-17, blev herefter Lenins nærmeste medarbejder, skabte Den Røde Hær og gennemførte Oktoberrevolutionen, der i vesten kaldes Novemberrevolutionen, da den russiske kalender på dette tidspunkt ikke fulgte vestens kalender. Lev Trotskij arbejdede for gennemførelse af en verdensrevolution, hvorved han kom i modsætningsforhold til Stalin. Efter Lenins død i 1924 mistede han sin indflydelse og blev i 1929 grundet sin kritik af Sovjetunionen udvist. Boede herefter i eksil i Tyrkiet, Frankrig, Norge og bosatte sig endeligt i Mexico

i 1937. Her blev han 20. aug. 1940 myrdet med en hammer af Ramon Marcader en fransk kommunist.

1886-1957 **Diego Rivera** mexicansk kubistisk - og freskomaler, inspireret af præcolumbiansk kunst. Gift i 1929 med kunstmaler Frida Kahlo i et gensidigt meget åbent ægteskab. De boede i hendes barndomshjem, Det Blå Hus i Mexico City, som Diego Rivera købte. Parret blev dog skilt i 1939 efter en lang separation. Grunden var, at Diego Rivera havde en affære med Frida Kahlos søster. Frida Kahlo havde flere elskere, en af dem var Lev Trotskij. I 1940 blev parret igen gift. Efter Frida Kahlos død i 1954 skænkede Diego Rivera Det Blå Hus til den Mexicanske stat, mod at deres hjem blev indrettet som museum for Frida Kahlo. Hendes aske opbevares i en præcolumbiansk krukke i museet. Diego Rivera hører til blandt Mexicos førende kunstnere.

1893-1963 **Frans Blom** dansk geolog, arkæolog, antropolog og eventyrer. Søn af velhavende grosserer i København. Var som ung aktiv spejder. Familien gav ham imidlertid en enkeltbillet til Amerika, fordi han var involveret i en skandale. Studerede på Harvard University i Cambridge. Fik malaria der nær havde kostet ham livet. I Amerika blev han gift med en rig dame, men ægteskabet holdt ikke. Frans Blom bosatte sig i 1919 i Mexico. Her var han med i det store ræs for at søge efter olie. Han fik arbejde hos et amerikansk olieselskab med udbetaling af lønninger. Området var i regnskoven, hvor hans interesse for mayaindianerne og deres kultur vakte.

Frans Blom blev igen gift. Fotograf og journalist Gertrude Duby kaldt Trudy, datter af en schweizisk præstefamilie, var den udkårne. De overtog et meget stort flerlænget hus med en omkringliggende stor have, hvor der er bygget mayahytter. Stedet skulle have været brugt som præsteseminar, men økonomien rakte ikke, derfor stod huset tomt gennem nogle år og forfaldt. For sølle 11.000 pesos købte Trudy og Frans Blom huset. Frans Blom viste sig som en dygtig håndværker og fik huset sat i stand. Parret var begge ateister og dannede et godt makkerpar. Da de ingen børn fik, skiftede de nationalitet, for at kunne testamentere formuen til en fond. Formuen stammede ikke mindst fra arven efter grosserfamilien i København.

Parret brugte en stor del af deres liv til ekspeditioner i Chiapas jungle. Frans Blom var leder af flere videnskabelige ekspeditioner i Mellemamerika, hvor de udgravede flere af mayaindianernes ruiner. Fra disse ekspeditioner sendte han store mængder hjem til Nationaluset, hvor meget af det stadig kan ses. De udførte adskillige videnskabelige arbejder og kæmpede for indianernes rettigheder. Gennem 50 år beskrev Trudy og Frans Blom mayafolkets skikke, sprog og historie, specielt lacandón regnskovsindianerne, der er efterkommere af mayaindianerne, en gruppe der kun tæller et par hundrede individer. Frans Blom mødte kunstneren Diego Rivera, de to eventyrere blev venner, men deres tilbøjeligheder til biler, druk og kvinder blev hverdag og efterhånden belastende. Frans Blom var medlem af Eventyrernes Klub og modtog en æresmedalje. Han ligger begravet i Mexico.

Deres gamle hus er i dag indrettet under navnet Na Bolom Hotel – Museo. Forskere, der studerer mayaindianerne, kan bo her i en periode mod at arbejde for indianernes sag. Na Bolom betyder Jaguarens Hus. Museet har en stor samling af arkæologiske fund, historiske iagttagelser, bøger, kort og ca. 50.000 af Trudys billeder.

1947 **Bjørn Nørgaard Sørensen** dansk maler og billedhugger. Bjørn Nørgaard er en særdeles alsidig kunstner. Han har arbejdet med happenings, aktioner, objekter, tegneserier, film, tv, udstillinger, skulpturer, billeder, tidsskrifter, bøger, demonstrationer, plakater, gartneri, trykkeri for at nævne de mest synlige.

Bjørn Nørgaard har været ansat som designer på Den Kongelige Privilegerede Porcelainsfabrik, og er repræsenteret på adskillige museer i vort land. Han har været med ved adskillige udsmykninger som fx Nørreport i Holstebro, hvor hans flotte "Himmelstiger" fungerer som gadebelysning. Udenfor stationsbygningen i Vejle mødes man af en 6-8 m høj, usædvanlig flot stensulptur, nærmest en obelisk også den kalder han "Himmelstigen."

Hans måske mest kendte arbejde er de elleve gobeliner, som Dronning Margrethe fik til sin 50 års fødselsdag. Historien bag gobelinerne er, at Riddersalen på Christiansborg i 1988 lånte ni gamle gobeliner fra Rosenborgs Riddersal, dem ville Rosenborg imidlertid gerne have tilbage, så derfor ønskede Dronning Margrethe sig elleve nye gobeliner til sin 50 års fødselsdag. Riddersalen på Christiansborg er for øvrigt stor 40 x 14 m og 10 m i højden, og der kan dækkes op til 350 gæster.

Der blev samlet 19 mio. kr. ind til dette formål. Maler og billedhugger Bjørn Nørgaard blev valgt til på gobelinerne at gengive Danmarks historie gennem tusind år fra vikingetid til fremtid. Skulle gobelinerne fremstilles i Danmark, ville det tage 60-70 år, derfor henvendte man sig til Frankrig, der har store gobelinvæverier. På spørgsmålet til franskmændene om hvad det ville koste, fik man dette modspørgsmål "hvad har I?" "19 mio. kr." var svaret, og så svarede franskmændene: "Så koster det 19 mio. kr." Arbejdet har taget 12 år, omregnet har det taget 270 arbejdsår, og den virkelige pris menes at ligge omkring 120 mio. kr., så den franske stat har i realiteten betalt langt den overvejende del af vore nye gobeliner. Årsagen hertil er, at franskmændene gerne ville holde gobelinvæverierne i gang, og der er meget få af sådanne arbejder. Noget andet er, at der også ligger en del prestige i at have fremstillet disse kunstværker.

Og det er virkelig et kunstværk. Helt utrolig mange detaljer op gennem hele Danmarks historie har Bjørn Nørgaard fået med. Et ganske enestående arbejde.

Den 8. okt. 1999 præsenteredes offentligheden for gobelinerne på Palais de Luxembourg i Paris. Dronning Margrethe forærede 12. april 2000 gobelinerne til den danske stat. Det er helt utrolig, hvad den mand kan. Nå ja, - han har da også lavet noget værre provokerende bras som fx papkasser med sand og grus i, parterede heste m.m. Bjørn Nørgaard er professor i billedhuggerkunst ved Kunstakademiet. Han har modtaget adskillige hædersbevisninger.

1968 **OL** åbner 12. okt. de 19. sommerlege i Mexico City med 5.530 aktive deltagere fra 112 nationer. Det var her, Richard Fosbury forbavsede hele verden med sin nye stil i højdespring, senere kaldt et "fosbury flop," som er den stil, der næsten udelukkende bruges i dag. For første gang stillede Øst- og Vesttyskland med to separate hold. Ved legene blev der sat 13 VM atletikrekorder, hvad der ikke tidligere er sket. Danmark vandt: 1 guldmedalje: Cykling. 4 sølvmedaljer: Sejlsport og cykling. 3 bronzemedaljer: Roning og kajak.

Udgivelser: - Helt frem til 2013

- 1980 Andorra
1987 Arnold - novelle
1990 Thailand på godt og ondt
1991 Sydamerika Chile - Brasilien
1992 "Jambo" Kenya - du forunderlige land
1993 Barnløshed - adoption
1994 En lille bid af tilskudssamfundet: "Jeg løfter røret"
1994 Mine Tidsbilleder. Kronologiske leksika. *Ajourføres løbende*
1994 Leksikassen. Ord jeg er ramlet i uden til fulde at forstå *Ajourføres løbende*
1994 Søren Aabye Kierkegaard - hvordan var han egentlig? *Revideret 2007-2013*
1995 De Slesvigske Krige
1995 Østeuropa i forandring
1995 Colombia - smuk og mangfoldig
1996 Hærvejens historie - i cykelhøjde
1996 Øretæver i tilværelsen
1996 Æseløre - litteraturanmeldelser *Ajourføres løbende*
1997 En dag i 1997
1997 Budapest & Ungarn - i efterårsdragt
1997 Lolland-Falster & Møn - i cykelhøjde
1997 Ego - det bevidste jeg
1997 En lille stump af det mægtige Kina
1998 Storebælt - i cykelhøjde
1999 Skt. Petersborg - paladsernes by bygget på sumpen
1999 Sjælland Stevns - Masnedø - Asnæs - i cykelhøjde
1999 Et eventyr om julenissens morgensvømmetur
2000 Madeira - en blomstrende ø
2000 Rom - Den evige Stad
2001 En lille stump af Himalaya - verdens tag
2001 Samos - en ferieø for alle
2001 Samsø - i cykelhøjde
2002 Limfjorden Ø - i cykelhøjde
2002 Vest Stadil Fjord - i cykelhøjde
2002 Wien - musikkens by
2002 Mozart - hvordan var han egentlig?
2002 Egypten - Nilens gave
2003 Steen Steensen Blicher - hvordan var han egentlig? *Revideret 2010*
2003 Vietnam - Østens smukke, venlige land i forandring
2003 Limfjorden V - i cykelhøjde
2003 Ragna Tang - en legende
2004 Grænselandet - i cykelhøjde
2005 H.C. Andersen - hvordan var han egentlig?
2005 Mexicos - Store Riger
2005 Sjælland N - i cykelhøjde
2005 Paris - byernes by
2006 IKA MARKED - gennem 27 år
2006 Skal vi hejse Dannebrog, eller skal vi brænde det?

- 2006 Hven – i cykelhøjde
2006 Sydfyn og Det Fynske Øhav - i cykelhøjde
2006 Bulgarien – et smukt og alsidigt land
2006 Sydafrika – en regnbuenation
2007 Kaj Munk - hvordan var han egentlig? *Revideret 2012*
2007 Vendsyssel - i cykelhøjde
2007 N.F.S. Grundtvig - hvordan var han egentlig?
2007 Cornwall – den sydvestlige del af England
2008 Læsø "Kattegats Perle" – i cykelhøjde
2008 Ti Radioforedrag - fra The Big Bang til år 1380
2009 Ti Radioforedrag - fra år 1380 til år 1682
2009 Chile – det lange land i ly af Andesbjergene Peru – inkaernes land
2009 Lissabon – en smuk og alsidig by
2010 Bornholm – i cykelhøjde
2010 Canada - på tværs. Fra Newfoundland til Vancouver
2010 Julemærkets historie
2011 Hvidsten - gruppen
2011 Mariager Fjord og omegn - i cykelhøjde
2011 Tyrkiet - med fødderne i to kontinenter
2011 En lille julemus på spil
2012 Fregatten Jylland
2012 Kreta - Grækenlands største ø
2012 Ringkjøbing Fjord og omegn - i cykelhøjde
2013 Ringkjøbing By - i gåhøjde
2013 Ecuador og Galapagos - riget på ækvator

Frede Lauritsen - Herningvej 7B ^{1.4.} 6950 Ringkjøbing

Tf: 97 32 15 32 - 23 31 12 43

Mail: fredelau@webspeed.dk

Hjemmeside: www.h-f-lauritsen.dk